

OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

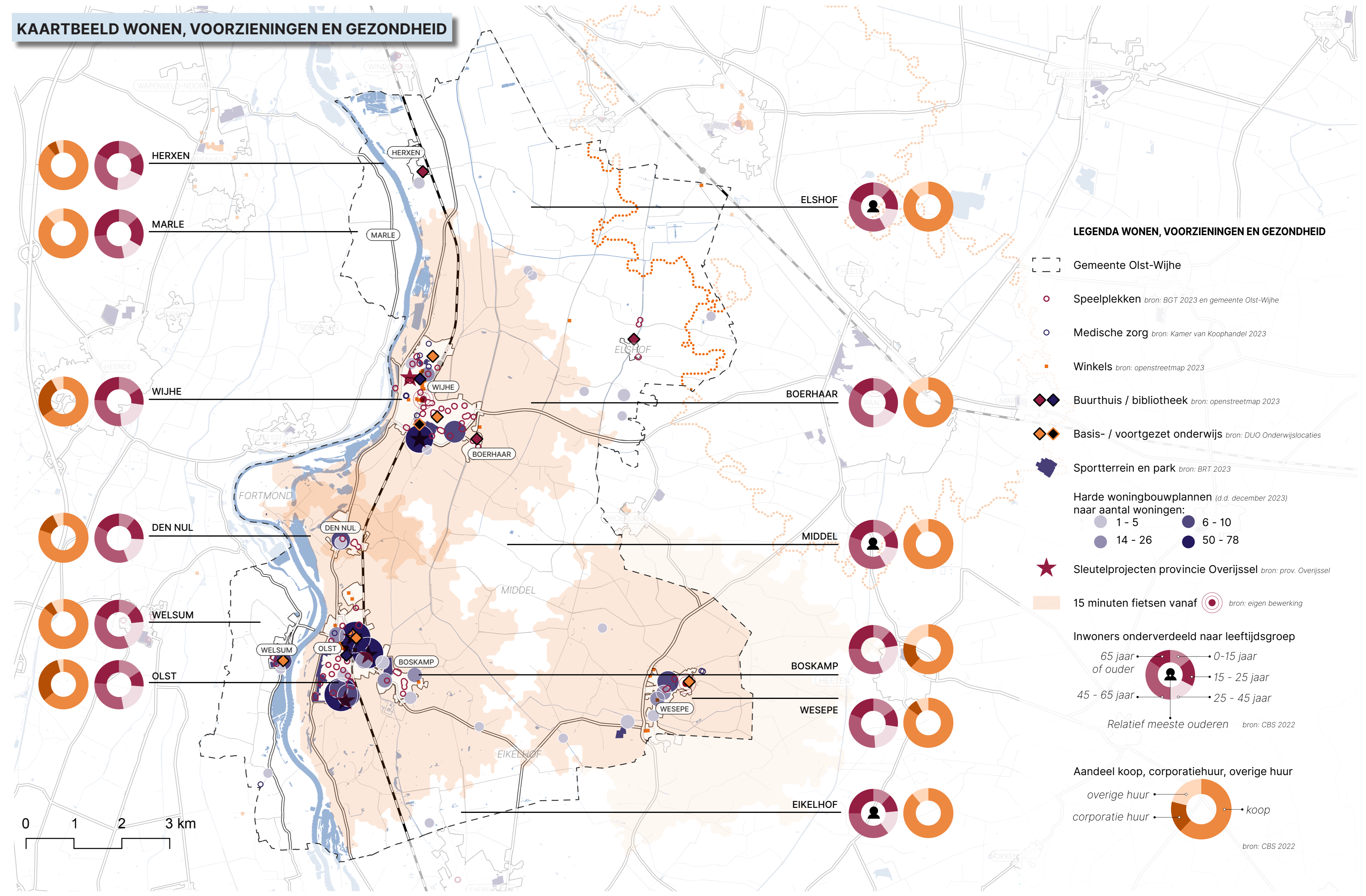
- Hoe je straks kunt wonen in Olst-Wijhe is een belangrijke verkenningvraag voor de omgevingsvisie. De **druk op de woningmarkt** is ook in de regio West-Overijssel momenteel hoog en duidelijk voelbaar: vooral Zwolle en Deventer hebben momenteel te maken met een overhitte woningmarkt (zie figuur 16)⁵. Doelgroepen zoals **starters en senioren** hebben moeite met het vinden van een passende woning. Een mogelijk gevolg hiervan is dat woningzoekenden buiten de steden op zoek gaan naar een betaalbare woning. Deze trend lijkt ook in Olst-Wijhe te spelen: woningzoekenden uit Deventer en Zwolle vestigen zich vaker in de gemeente. Tegelijkertijd is een **trek vanuit de Randstad** zichtbaar: in de periode 2020 - 2022 kwamen er meer inwoners uit de Randstad naar de gemeente dan er mensen uit Olst-Wijhe naar de Randstad verhuisden (zie figuur 16). Naar verwachting loopt de druk op de lokale woningmarkt op, doordat er gemiddeld **meer huishoudens naar de gemeente verhuizen** dan dat er huishoudens uit Olst-Wijhe vertrekken. Ook worden de zichtbare verhuisbewegingen mogelijk versterkt in het kader van de **verstedelijking van Zwolle en Deventer**. Zo worden in de verstedelijkingsstrategie regio Zwolle Olst en Wijhe benoemd als kansrijke locaties voor woningbouw voor regionale woningzoekenden.⁶
- In de woonvisie Olst-Wijhe is de ambitie geformuleerd van een 'toekomstgerichte, eigenzinnige, regionale woongemeente aan de IJssel tussen Deventer en Zwolle'. Hieraan gekoppeld is sprake van een **groeiopgave van 1.000 - 1.200 woningen tot 2032**. De ruimtelijke vertaling van deze ambitie is onderdeel van deze omgevingsvisie (o.a. in een **Masterplan Wonen**). Voor een groot gedeelte van deze woningbouwopgave zijn er plannen in ontwikkeling. Momenteel (januari 2024) ligt bijna 40% van de totale opgave vast in harde plancapaciteit. De benodigde woningen landen op verschillende locaties in de gemeente (zie kaartbeeld). In de kernen Olst en Wijhe wordt de woningbouwopgave ondervangen door middel van herontwikkeling en geleidelijke uitbreiding aan de dorpsranden.
- De uitdaging in deze groeiopgave is om de gewenste **versnelling** te realiseren, en daarbij de woonbehoefte op een kwalitatief hoogwaardige wijze in te vullen. In de periode 2017 tot 2022 zijn in de gemeente gemiddeld 75 woningen per jaar gerealiseerd.⁷ Om te voorzien in de groeiopgave moet de gemiddelde productie omhoog naar 100 - 120 woningen per jaar. De ambitie om in hoog tempo woningen toe te voegen komt met een **duidelijke ruimtevraag** naar geschikte locaties voor nieuwbouw en transformatie: voor de hoofdkernen Olst en Wijhe, maar ook voor de kleinere kernen, buurtschappen en het buitengebied.⁸ Het bodem- en watersysteem, netcapaciteit, bestaande mobiliteitsknooppunten en de nabijheid van voorzieningen vormen belangrijke randvoorwaarden bij nieuwbouw.
- **Demografische ontwikkelingen** zijn autonome ontwikkelingen die invloed hebben op de bevolkingssamenstelling van de gemeente. Een veranderende bevolkingssamenstelling leidt tot veranderingen in behoeften op het gebied van wonen, voorzieningen, mobiliteit, werk, recreatie etc. In Olst-Wijhe groeit momenteel het aantal huishoudens in de gemeente harder dan het aantal inwoners (zie figuur 8 en 9). Dit wijst op **huishoudensverdunding**: minder personen per huishouden. Naar verwachting neemt deze trend richting 2050 sterk toe. De veranderende huishoudenssamenstelling heeft een relatie met de trend van **vergrijzing**, die ook de komende jaren in de gemeente stevig doorzet (zie figuur 10). Het aandeel 65+ers ten opzichte van de totale bevolking neemt toe en tegelijkertijd stijgt de gemiddelde levensverwachting. Dit zorgt voor een verandering in woonwensen: senioren wonen steeds **langer zelfstandig thuis** of zijn op zoek naar **geschikte (levensloopbestendige) woonwonen en woonomgeving** met enige mate van zorg en ondersteuning. We zien hierbij niet alleen vergrijzing in de kernen, maar juist ook in het buitengebied in Olst-Wijhe. Naast senioren komen we ook **andere doelgroepen met een behoefte aan zorg en ondersteuning**, zoals personen met een beperking, personen die uitstromen uit Bescherm Wonen en Maatschappelijke opvang en statushouders. Zowel in de nieuwbouw als in de bestaande woningvoorraad ligt de uitdaging voor om het woningaanbod aan te laten sluiten bij de veranderende

- woonvraag. Het vergroten van het aanbod (kleinere) betaalbare woningen, inzetten op differentiatie in buurten en kernen, het bieden van ruimte voor bijzondere (geclusterde) woonvormen en tijdelijke concepten en het versterken van de sociale cohesie zijn hierbij belangrijke opgaven.
- De woningvoorraad van Olst-Wijhe bestaat uit bijna **8000 bestaande woningen** (2023). Kijken we naar het aantal benodigde woningen in 2050, dan staat een aanzienlijk deel van deze woningen er al. Dit betekent dat we de woonbehoefte van de toekomst voor een groot deel binnen de **bestaande voorraad** moeten vervullen. Figuur 11 toont de kenmerken van deze woningen: in vergelijking met het landelijke gemiddelde kent Olst-Wijhe relatief veel eengezinswoningen en koopwoningen.⁹ Voornamelijk in de kleinere kernen bestaat de woningvoorraad voornamelijk uit eengezinswoningen die in particulier eigendom zijn. Huurwoningen in het bezit van een woningcorporatie zijn binnen de gemeente te vinden in de grotere kernen Olst (32%) en Wijhe (27%) (zie ook kaartbeeld). Zo'n 72% van de woningvoorraad is voor het jaar 1990 gebouwd.¹⁰ Deze woningen kenmerken zich over het algemeen door een lagere energetische kwaliteit. De opgave ligt voor om de bestaande voorraad toekomstbestendig te maken. Dit vraagt om investeringen in de kwaliteit van woningen en de woonomgeving, bijvoorbeeld op het gebied van **energieprestaties** (zie ook factsheet 2) en **klimaatbestendigheid** van woningen en de woonomgeving. Ook moeten bestaande woningen woontechnisch aan kunnen sluiten op de veranderende woonbehoeften: hierbij gaat het bijvoorbeeld om de **aanpassing naar levensloopbestendige en/of zorggeschikte woningen**. Over het algemeen is een groot deel van de woningen in Olst-Wijhe in de basis aanpasbaar; met beperkte middelen is het mogelijk om deze woningen geschikt te maken voor inwoners met mobiliteitsbeperkingen.¹¹
- Buurt- en dorpshuizen, multifunctionele accommodaties, scholen/kindcentra en (sport) verenigingen vervullen voor veel inwoners een belangrijke **ontmoetingsfunctie**. Momenteel zijn deze voorzieningen in nagenoeg alle kernen aanwezig (zie kaartbeeld). Binnen deze ontmoetingsplekken speelt vrijwilligerswerk vaak een belangrijke rol. De samenleving van Olst-Wijhe kenmerkt zich door een hoge mate van maatschappelijke betrokkenheid: relatief veel inwoners zetten zich in voor vrijwilligerswerk (zie ook figuur 14). De verwachting is echter dat **vergrijzing** en een zichtbare landelijke trend van **afname aan vrijwilligers**¹² ervoor zorgen dat de instandhouding van bepaalde voorzieningen onder druk komt te staan. Om tegengicht te bieden aan de vergrijzing van gemeenschappen, wordt in Olst-Wijhe met het oog op het behouden van het draagvlak voor ontmoetingsplekken ingezet op het **binden van jonge inwoners** aan de kleine kernen. Het aanbieden van voldoende woningen, passend bij de financiële mogelijkheden van deze doelgroep, is een belangrijk middel om de binding van jonge inwoners te faciliteren.¹³
- Landelijk zien we dat door de druk op (kleinschalige) voorzieningen er steeds meer wordt gekozen voor het **clusteren** van bijvoorbeeld zorg, onderwijs en detailhandel. Ook in de gemeente Olst-Wijhe speelt clustering van voorzieningen, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs. In de afgelopen jaren zijn in kernen zoals Boskamp, Den Nul en Elshof basisscholen verdwenen.¹⁴ Momenteel zijn er basisscholen in Olst, Wijhe, Wetsum en Wesepe en een middelbare school in Wijhe. Met de realisatie van twee kindcentra (in Olst en Wijhe) zal basisonderwijs in de toekomst met name te vinden zijn in de grotere kernen. De clustering van voorzieningen op centrumlocaties betekent dat inwoners zich voor basisvoorzieningen vaker moeten verplaatsen naar andere dorpen. Dit vraagt om een goede **bereikbaarheid** van voorzieningen, zowel per auto, openbaar vervoer als fiets. Op het kaartbeeld is te zien dat het noordelijk deel van het buitengebied buiten de 15 minuten fietsens grens vanaf voorzieningen valt. Onder andere met het oog op vergrijzing is de bereikbaarheid van voorzieningen (met name vanuit de kleine kernen en buurtschappen) een belangrijk aandachtspunt voor de omgevingsvisie.

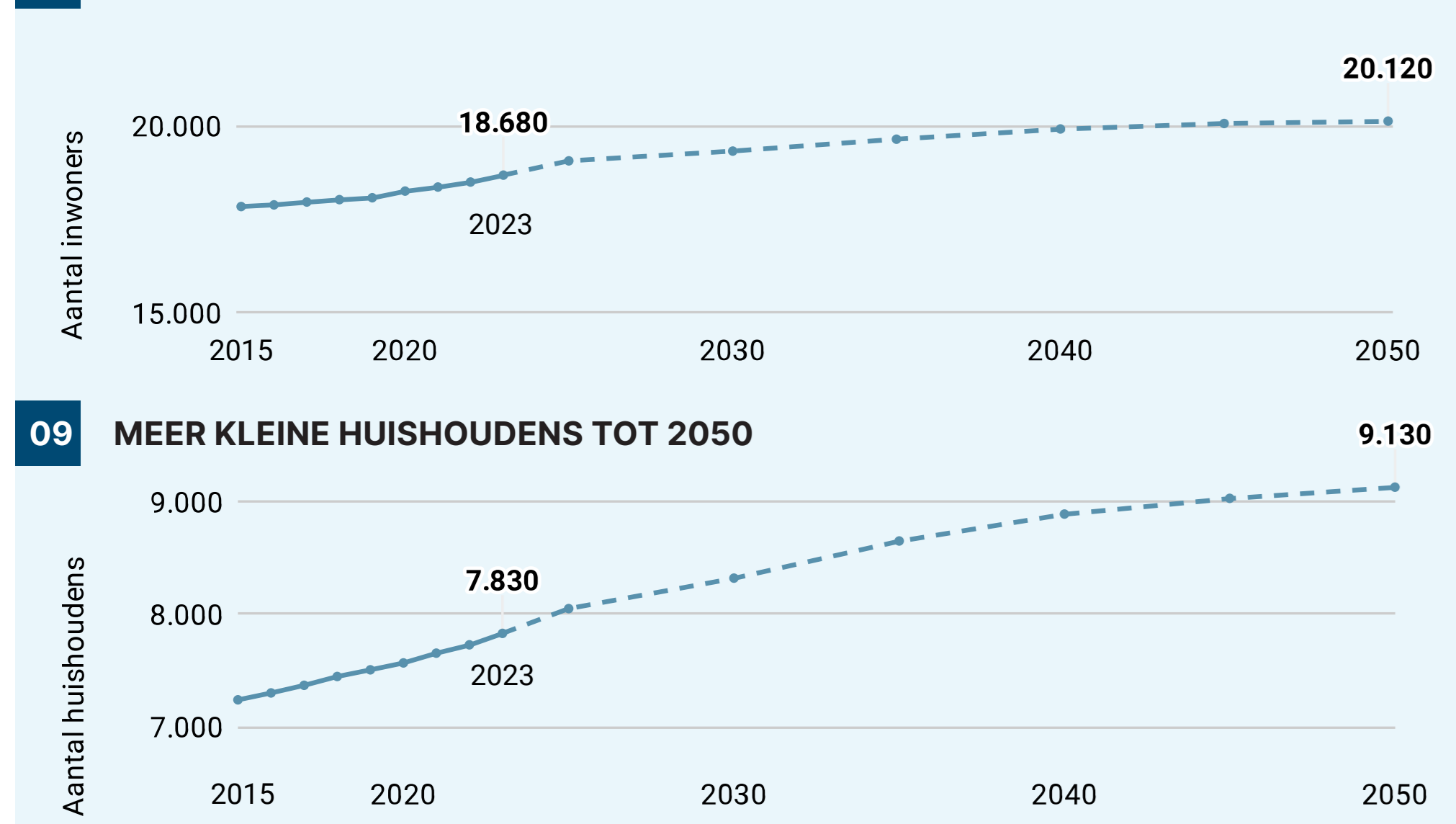
- Ontwikkelingen zoals een toename in inwoners met **dementie** en met een **vermindere mobiliteit** vragen om een andere inrichting van de openbare ruimte. Ook neemt de **vraag naar zorg** toe, terwijl landelijk het **aanbod aan zorgpersoneel en beschikbare mantelzorgers afneemt** (zie ook figuur 13). De opgave ligt voor om inwoners te faciliteren om zo lang mogelijk **zelfstandig thuis te wonen**, en daarnaast het **zorgaanbod op peil** te houden.
- De **fysieke en mentale gezondheid** van de samenleving is bepalend voor het welzijn van inwoners. De laatste jaren neemt eenzaamheid onder jongeren en volwassenen toe en hebben gemiddeld meer inwoners last van psychische klachten.¹⁵ Dit speelt ook in Olst-Wijhe: 44% van de volwassenen in Olst-Wijhe voelt zich **eenzaam**. Dit percentage ligt wat lager dan in de rest van Nederland (49%). Tegelijkertijd betekent dit nog steeds dat een groot gedeelte van de volwassen inwoners zich eenzaam voelt. In de gemeente heeft 18% van de inwoners van 18 jaar en ouder psychische klachten. Ook dit percentage is wat lager dan het landelijke gemiddelde (21%).¹⁶ Op het gebied van **fysieke gezondheid** groeit in de gemeente het percentage inwoners met **overgewicht**.¹⁷ Dit is een landelijke trend, maar Olst-Wijhe staat binnen de regio Midden-IJssel wel bovenaan. In de gemeente heeft 53% van de inwoners overgewicht.¹⁸ Deze landelijke trends op het gebied van **fysieke en mentale gezondheid** van inwoners vragen om passende oplossingen. De inrichting van de fysieke leefomgeving kan invloed uitoefenen op de gezondheid van inwoners door het maken van gezonde keuzes te stimuleren.¹⁹ Op het gebied van **gezondheidsbevordering** gaat dit bijvoorbeeld over het aanbieden van aantrekkelijke en toegankelijke mogelijkheden om te **ontmoeten, spelen en bewegen** voor verschillende doelgroepen.
- De gemeente draagt zorg voor het behoud van een **veilige en gezonde leefomgeving**. De Omgevingswet stelt overheden, in samenwerking met bedrijven én burgers, verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de leefomgeving op het gebied van milieuspecten zoals luchtkwaliteit, externe veiligheid, waterkwaliteit en geur- en geluidshinder. Momenteel liggen er op enkele locaties in de gemeente opgaven op het gebied van het verminderen van fijnstof (zie figuur 12). Op het gebied van geur en geluid zijn industrie, veehouderijen en spoor- en rijkswegen in Olst-Wijhe belangrijke bronnen van geur- en geluidsproductie. In de omgevingsvisie moet de impact van deze geur- en geluidsbronnen integraal worden afgevoerd. Op het gebied van externe veiligheid is aandacht nodig voor risico's omtrent de opslag, het gebruik, de productie en het vervoer van gevaarlijke stoffen binnen de gemeente. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten de risico's en bijbehorende belemmeringen zorgvuldig worden meegenomen.

5. Woningbehoefteonderzoek Olst-Wijhe (Noemans en Teller, 2022)
6. Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta | Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle | 2023
7. Dashboard Wonen Provincie Overijssel
8. Woonvisie Olst-Wijhe 2022-2025 (2022)
9. Woonvisie Olst-Wijhe 2022-2025 (2022)
10. Woningen naar bouwjaar (BAG, 2023)
11. Aanpassbaarheid woningen 'Langer thuis' (Zorg op de Kaart, 2017)
12. Vrijwilligerswerk 2021 (CBS, 2021)
13. Buurtschappenbeleid Olst-Wijhe (2020)
14. Gebiedsagenda Boskamp (2023), Buurtschappen Elshof (2017) en Dorpsambitieplan Den Nul, Formand en Duur (2023)
15. Nota Lokale Gezondheidsbeleid 2019 - 2022 (2019)
16. GGD Corona Gezondheidsmonitor - Olst-Wijhe 2010
17. ULI de analyse Sociale Toekomstvisie: Regiobeeld, p.35
18. ULI de analyse Sociale Toekomstvisie: https://www.waartstaatijegemeente.nl/dashboards/dashboards/gezondheid
19. Nota Lokale Gezondheidsbeleid 2019-2022 (2019) Economische foto Gemeente Olst-Wijhe (Movemten, 2021)

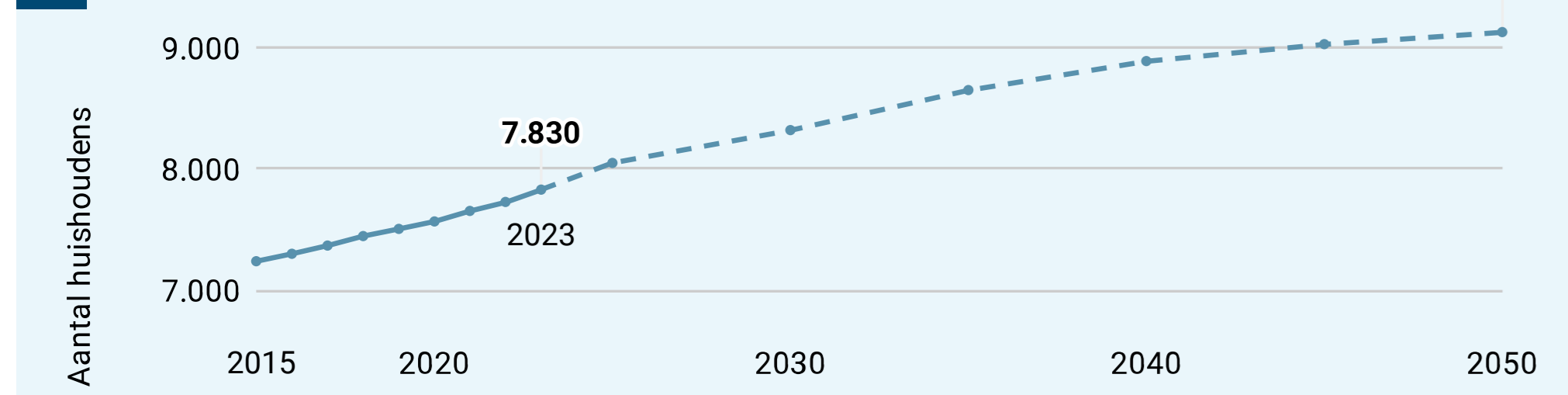
KAARTBEELD WONEN, VOORZIENINGEN EN GEZONDHEID

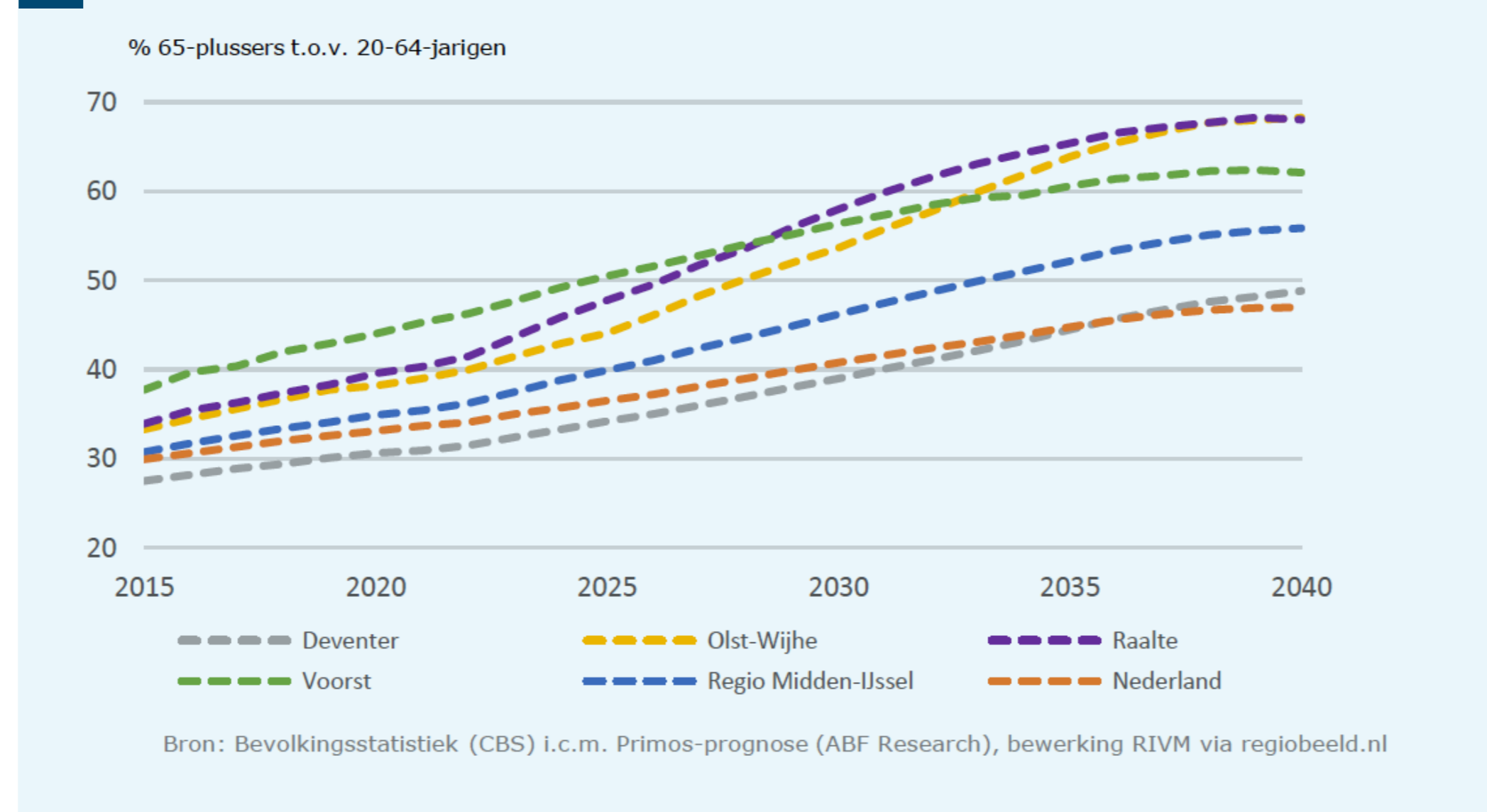
08 LICHTE GROEI AANTAL INWONERS TOT 2050

09 MEER KLEINE HUISHOUDENS TOT 2050

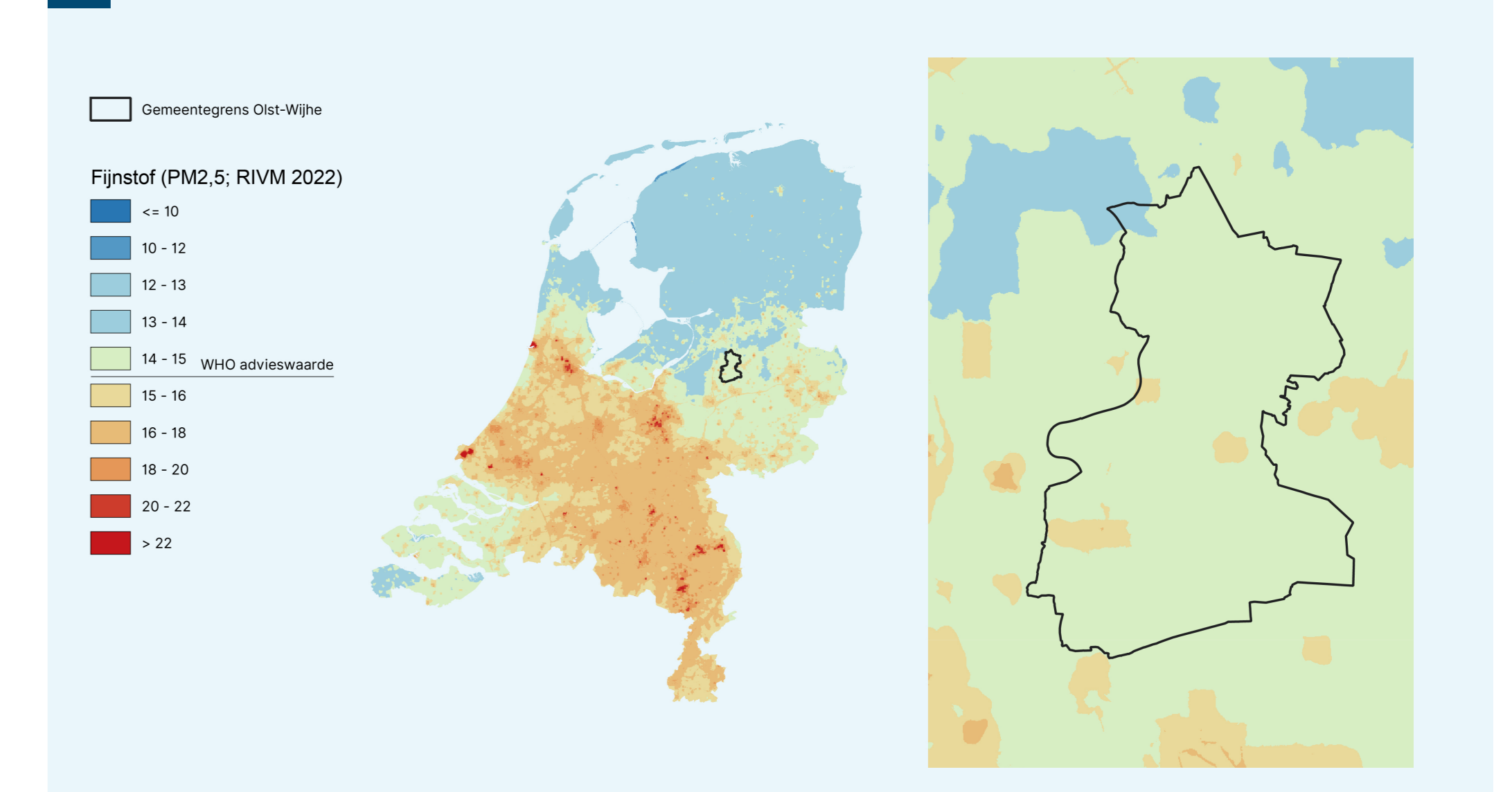
10 STEVIGE TOENAME GRIJZE DRUK VERWACHT TOT 2040

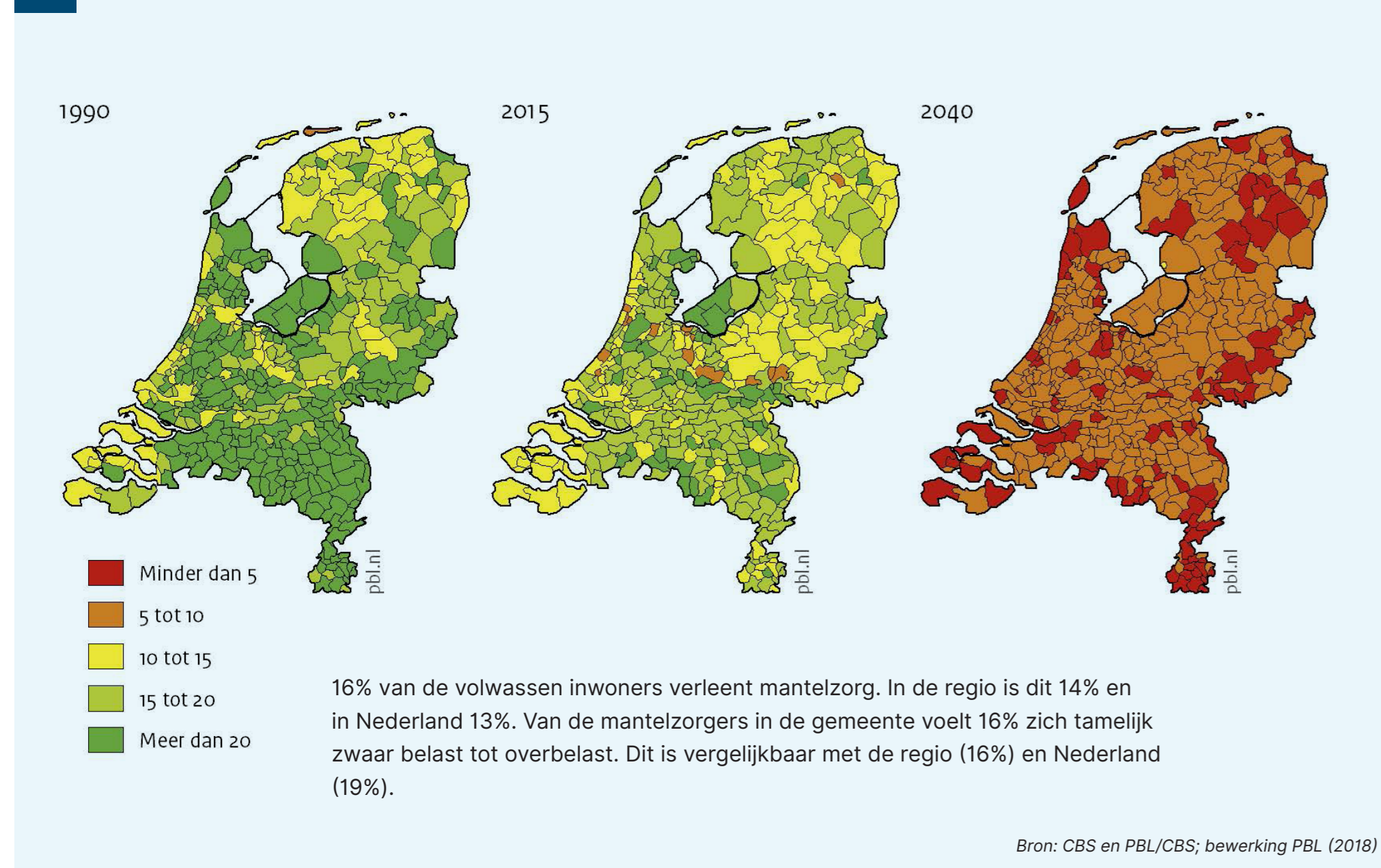
11 RELATIEF VEEL GROTE KOOPWONINGEN IN DE GEMEENTE

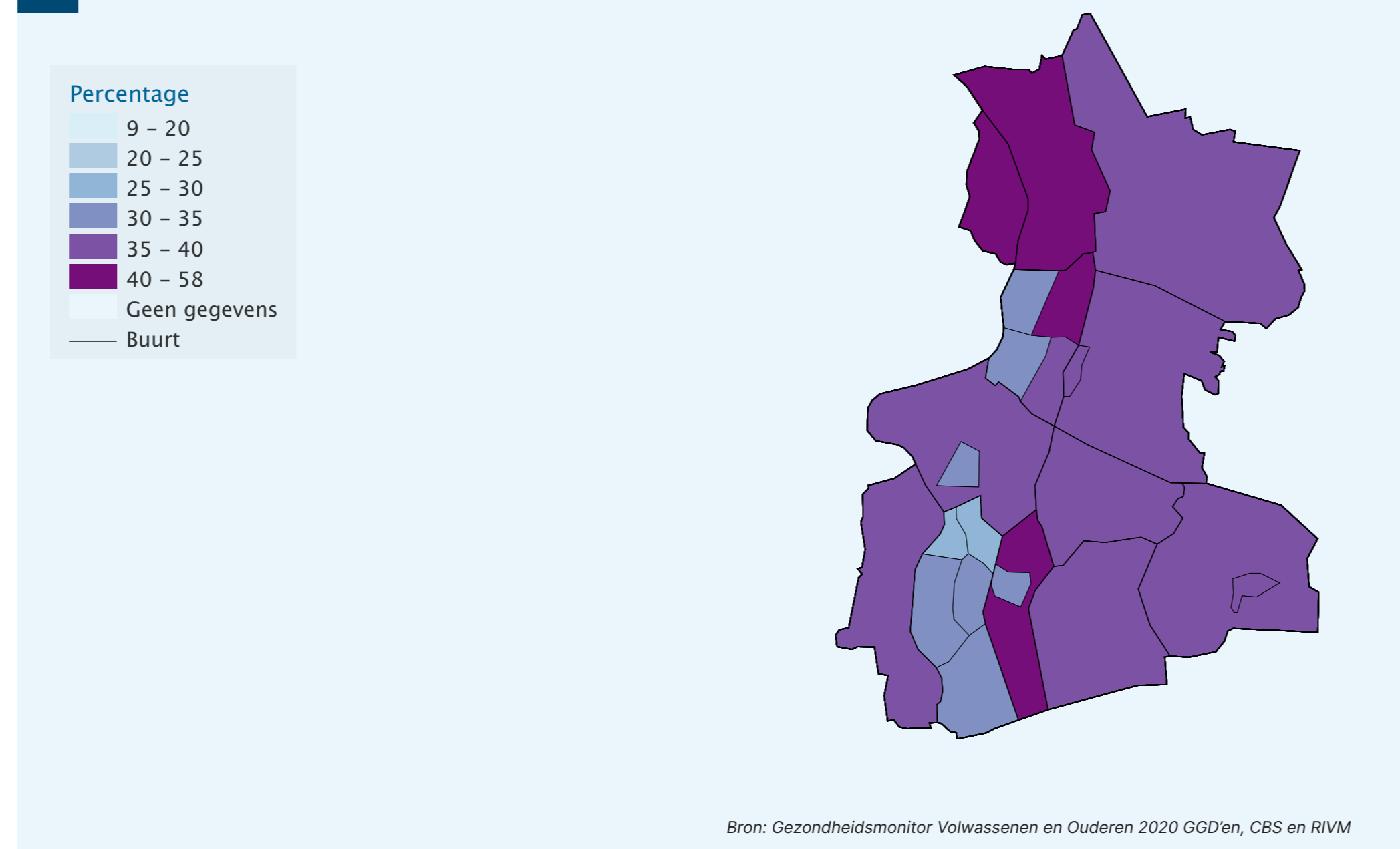
12 MILIEUDRUK: FIJNSTOFCONCENTRATIE BOVEN DE WHO-GRENSWAARDE

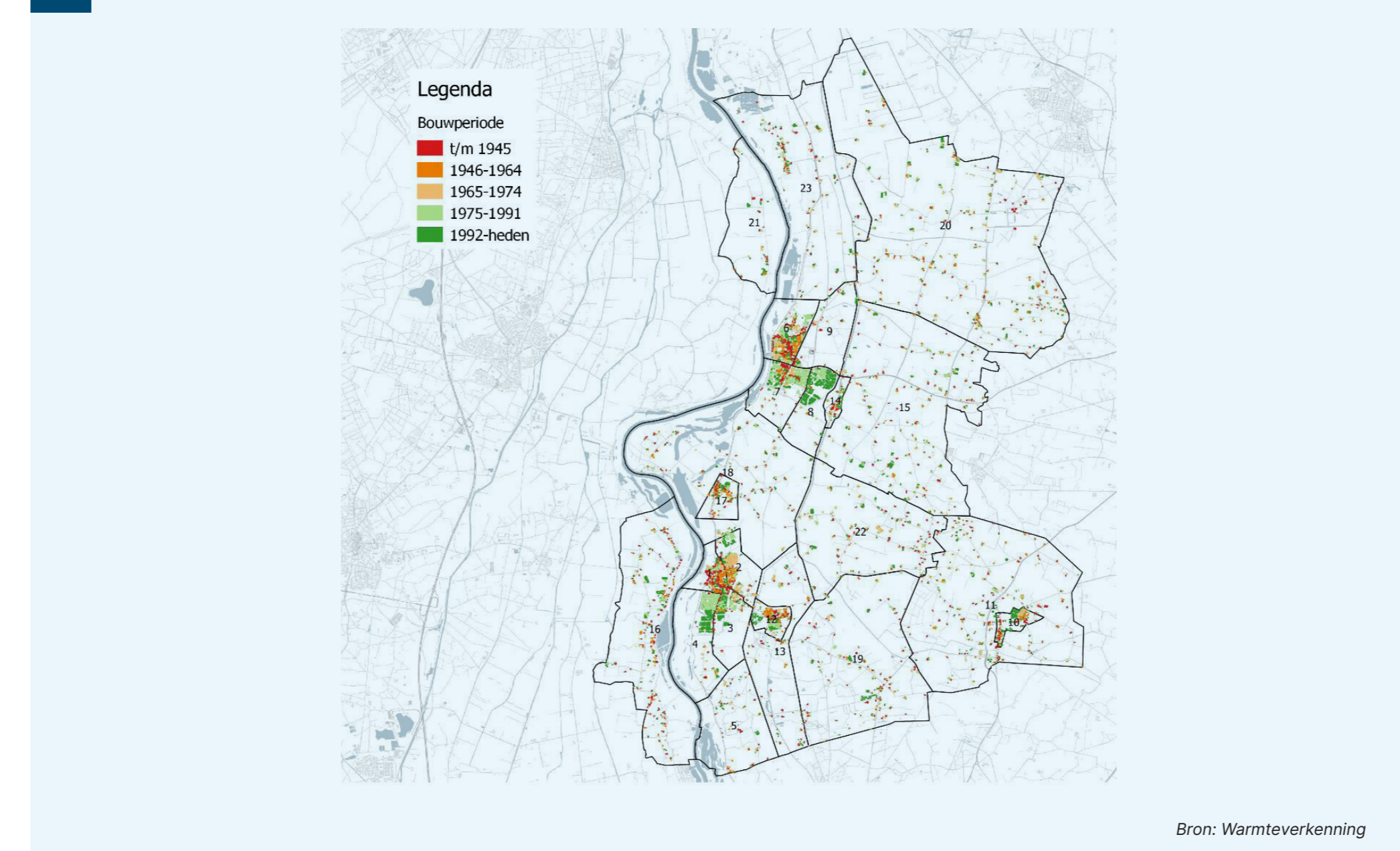
13 AANBOD MANTELZORGERS ONDER DRUK TOT 2040

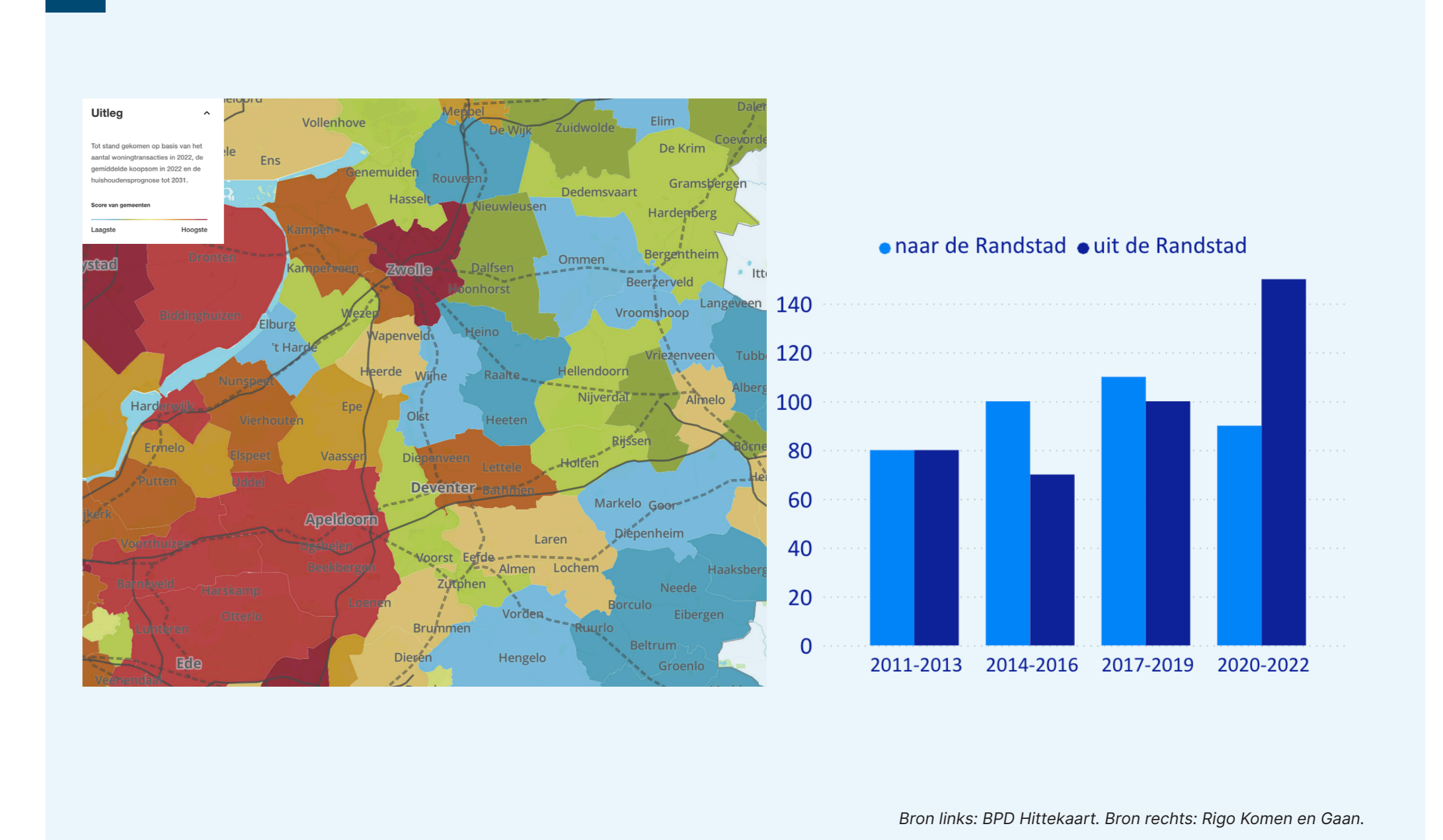
14 GEMIDDELD MEER VRIJWILLIGERS DAN IN NL

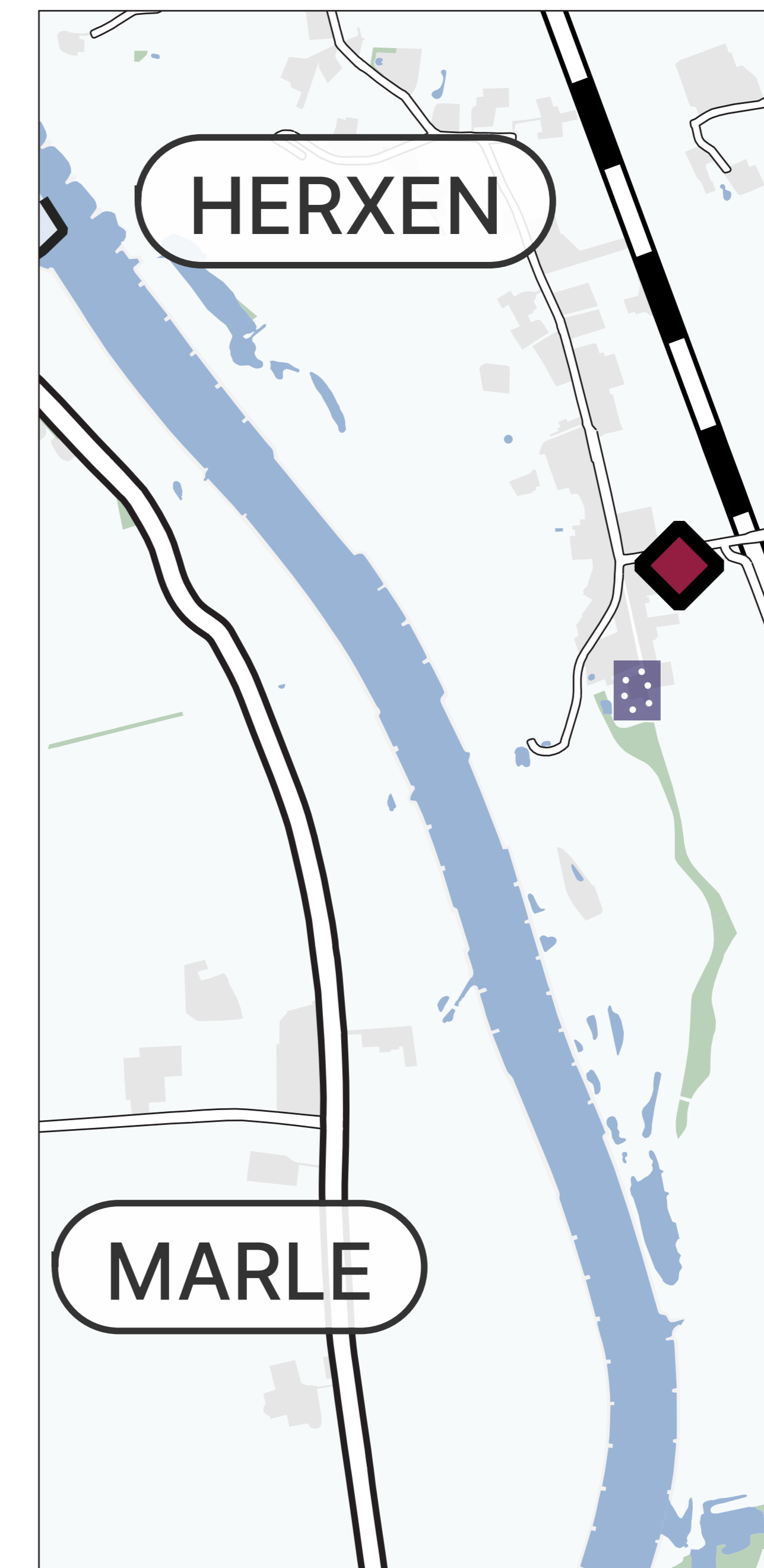
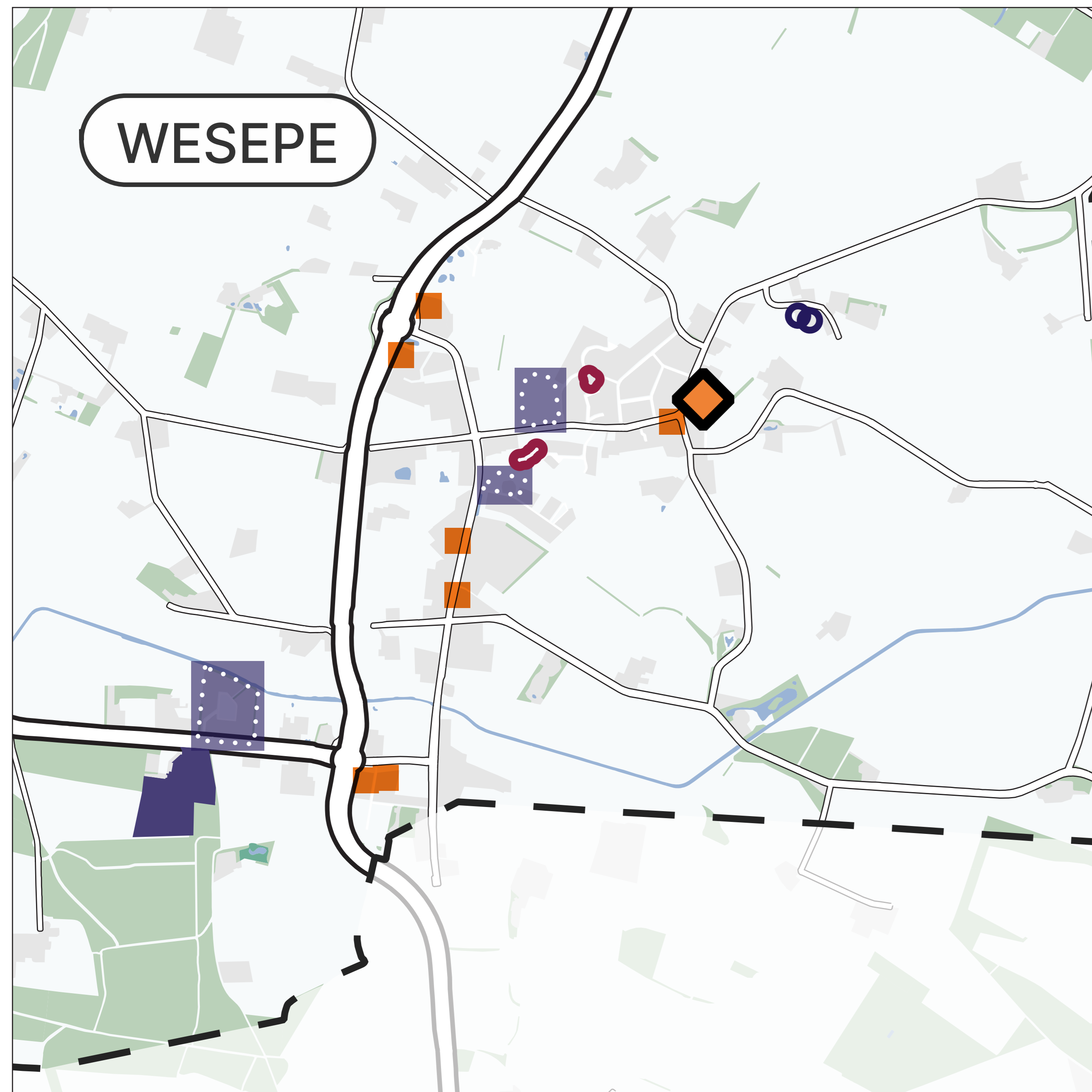
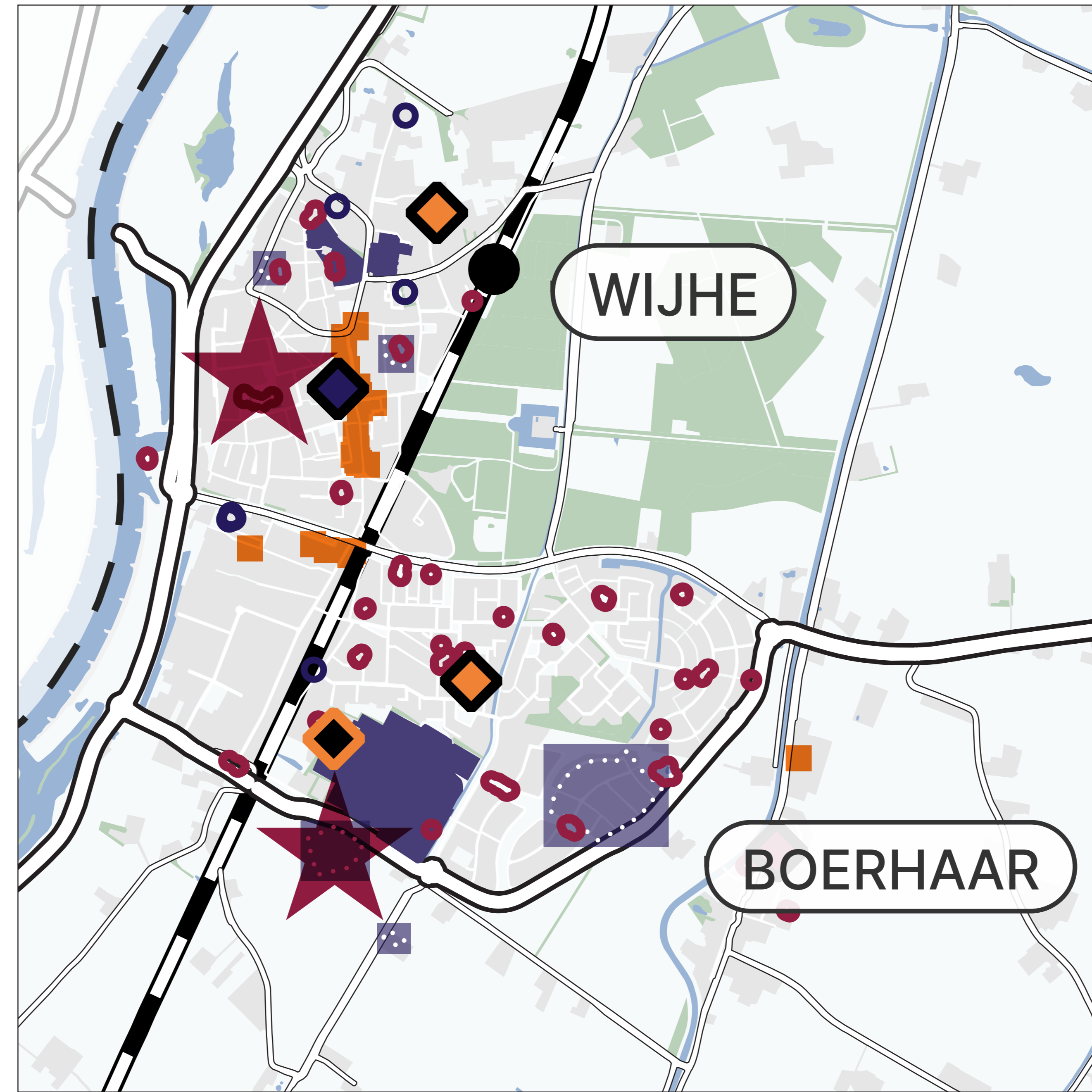
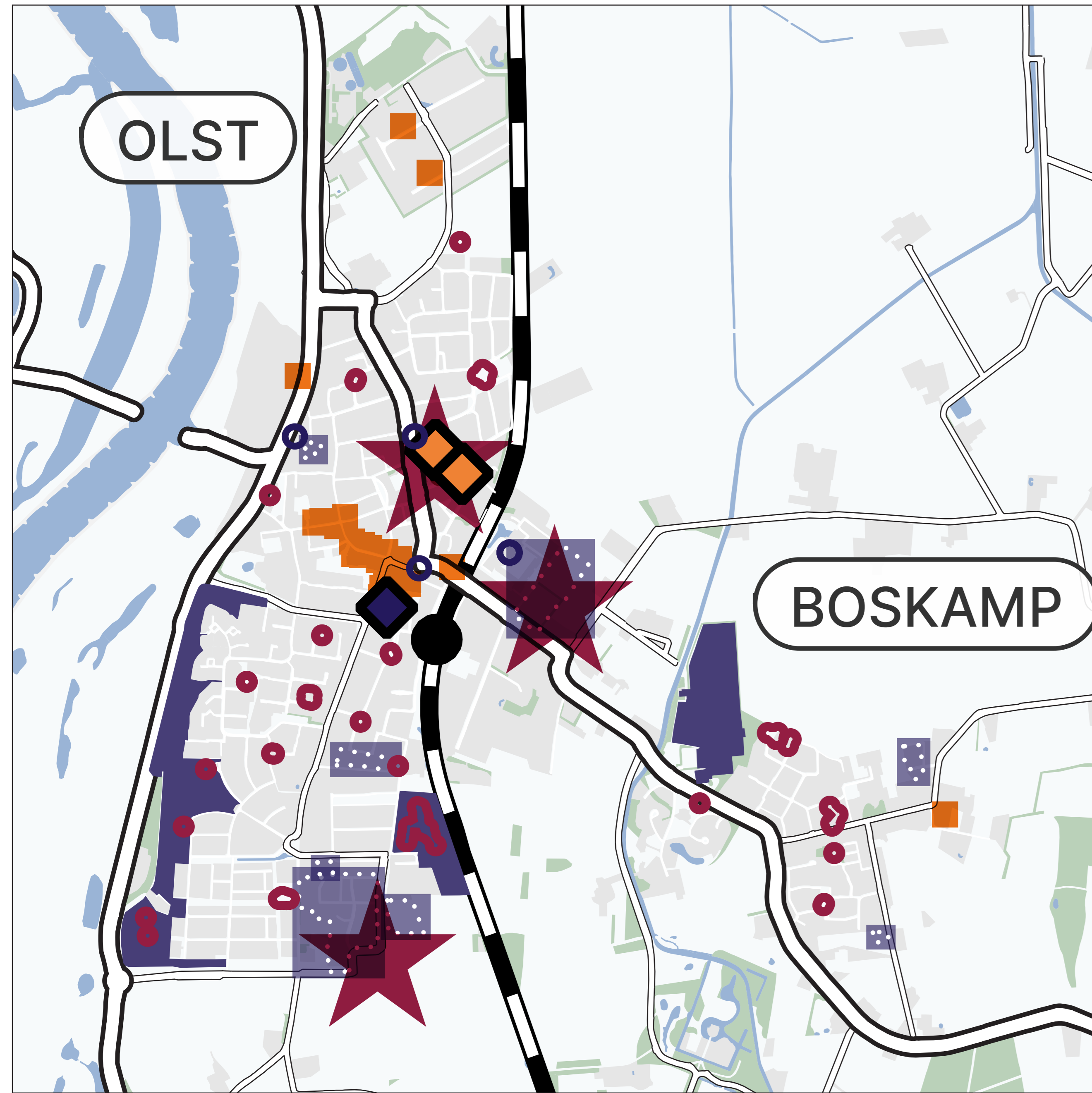

15 GROTE SCHAALSPRONG SINDS 1975

16 OLST-WIJHE GROTE POTENTIE ALS WOONGEMEENTE

LEGENDA WONEN, VOORZIENINGEN EN GEZONDHEID

- Gemeente Olst-Wijhe
- Speelplekken bron: BGT 2023 en gemeente Olst-Wijhe
- Medische zorg bron: Kamer van Koophandel 2023
- Winkels bron: openstreetmap 2023
- ◆◆ Buurthuis / bibliotheek bron: openstreetmap 2023
- ◆◆ Basis- / voortgezet onderwijs bron: DUO Onderwijslocaties
- Sportterrein en park bron: BRT 2023
- Harde woningbouwplannen (d.d. december 2023)
- ★ Sleutelprojecten provincie Overijssel bron: prov. Overijssel
- Gemeentegrens
- Autosnelweg en regionale weg
- Lokale weg
- Spoor
- Treinstation
- Bos
- Bebouwd gebied

OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

→ **Handel, industrie en zorg** vormen momenteel de grootste sectoren (kijkend naar aantal arbeidsplaatsen) in Olst-Wijhe (zie ook figuur 17).²⁰ Net als in de rest van Nederland is er in Olst-Wijhe sprake van een toenemende **verdienstelling** van de economie. De groei zit hoofdzakelijk in de dienstverlenende sectoren, met als grootste groeier de ICT sector. Qua ruimte vraagt deze dienstverlenende sector iets anders dan de sectoren groot- en detailhandel en industrie. In de omgevingsvisie moet worden afgewogen in hoeverre en op welke locaties er binnen de gemeente eventueel ruimte is voor de groei van de dienstverlenende sector.

→ Opvallend is dat er in Olst-Wijhe bijna twee keer zoveel **Zelfstandigen zonder personeel (zzp)** zijn als het Nederlands gemiddelde: 22,9% van het totaal aan banen (Olst Wijhe) vs. 11,5% (NL). Het grootste aantal zzp'ers in Olst-Wijhe is te vinden in de landbouw.

→ In de periode 2019 tot en met 2022 is zowel het aantal banen als het aantal vestigingen in Olst-Wijhe toegenomen.²¹ Met de toenemende vergrijzing en het wegtrekken van jongeren voor een studie elders neemt de **druk op de (potentiële) beroepsbevolking** de komende jaren toe. Voor een vitale economie is de aanwezigheid van voldoende **aanbod aan geschikt personeel** van belang. Een opgave voor de toekomst is het tegengaan van personeelstekorten, bijvoorbeeld door manieren om (toekomstige) werknemers te binden aan de gemeente te verkennen.

→ In Olst-Wijhe is de **agricarische sector** zeer sterk oververtegenwoordigd ten opzichte van de rest van Nederland. De agrarische sector zit midden in een grote transitie. Hoe deze transitie vorm krijgt, wordt later uitgewerkt (onder andere in Rijks- en provinciaal beleid) en is een opgave voor de omgevingsvisie. Het aantal banen in deze sector neemt echter af. **Industrie** is ook sterk oververtegenwoordigd in Olst-Wijhe (t.o.v. Nederland) en is de afgelopen jaren gegroeid (zie figuur 17 en 21). Deze industrie bestaat met name uit vervaardiging van voedingsmiddelen en vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten (Abbott). Deze laatste subsector neemt één-derde van de industriële werkgelegenheid in de gemeente voor zijn rekening.²²

→ Op dit moment zijn er in de gemeente per 1.000 inwoners (15-74 jaar) 30 banen in **recreatie**. Dit is lager dan het landelijk gemiddelde van 471 banen per 1.000 inwoners.²³ Met de aanwezigheid van de IJssel, het afwisselende (coulissen)landschap, de aanwezigheid van kunst en cultuur(historie) en een centrale ligging tussen steden Zwolle en Deventer, de Veluwe en de Sallandse Heuvelrug heeft de omgeving van de gemeente Olst-Wijhe een sterke potentie voor versterking van de **vrijtijdssector als economische pijler**.²⁴ In de omgevingsvisie liggen er kansen om te onderzoeken welke vormen van vrijetijdseconomie wenselijk zijn met het oog op een evenwicht tussen economische ontwikkeling, leefbaarheid en omgevingskwaliteiten.

→ Olst-Wijhe kent in totaal 8 bedrijventerreinen:²⁵ 3 in Olst, 2 in Wijhe en 3 in Wesepe (zie kaartbeeld). Voor een vitale economie is de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen in Olst-Wijhe belangrijk. Daarbij gaat het enerzijds om het type bedrijvigheid - passend bij de aard en schaal van de gemeente - en ruimte voor innovatie, maar ook om ingrepen op het gebied van verduurzaming, bereikbaarheid en verblijfskwaliteit van de bedrijventerreinen. [PM: aanscherping n.a.v. bedrijventerreinvisie]

→ De gemeente Olst-Wijhe kent van oudsher een sterke oriëntatie op de **agricarische sector**. Het buitengebied van de gemeente vestigt een groot aantal agrarische bedrijven en landbouw vormt een **belangrijk onderdeel van de werkgelegenheid**. Net als elders in Nederland is de sector aan transitie onderhevig: door **schaalvergroting** daalt het aantal boerenbedrijven, maar blijft het gemiddelde grondgebruik van landbouwbedrijven nagenoeg gelijk (zie figuur 18). De vele opgaven die in het landelijk gebied spelen (denk aan waterkwaliteit, klimaatadaptatie, stikstof en biodiversiteit) en bijbehorende wet- en regelgeving vragen om een (versnelde) transitie naar meer

toekomstbestendige vormen van bedrijfsvoering. Belangrijke pijlers hierbinnen zijn verduurzaming, klimaatadaptatie, aansluiting bij het bodem- en watersysteem en vermindering van de milieudruk. In lokale samenwerkingsverbanden verkennen agrariërs mogelijkheden met betrekking tot **veranderende verdienmodellen, innovatie en extensivering** (zie ook figuur 22). Daarbij liggen kansen in verbreding van de agrarische activiteiten door de toevoeging van een maatschappelijke functie op bijvoorbeeld het gebied van zorg, recreatie, natuurversterking, energievoorziening, waterkwaliteit en - kwantiteit (zie ook figuur 24).²⁶

→ Schaalvergroting en bedrijfsbeëindigingen - bijvoorbeeld door gebrek aan opvolging - hebben impact op de leefbaarheid van het landelijk gebied. In de periode 2012-2018 is er in de gemeente Olst-Wijhe 7,8 hectare aan agrarische bebouwing vrijgekomen door stoppende boeren. Een gedeelte van het aanwezige agrarische vastgoed binnen de gemeente is dus niet langer in gebruik voor agrarische doeleinden. Naar verwachting zet de trend richting de toekomst door. De prognose is dat er in de periode 2018-2030 binnen de gemeente nog 13,3 hectare extra agrarisch vastgoed vrijkomt.²⁷ Voor deze **vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)** moet een nieuwe, toekomstbestendige functie gevonden worden, zodat leegstand, verloedering en illegaal gebruik wordt tegengegaan. De voormalige erven en bebouwing bieden mogelijkheden voor een meer diverse invulling van het buitengebied, bijvoorbeeld door middel van woningbouw of ruimte voor nieuwe verdienmodellen. Dergelijke functiewijziging van voormalige agrarische bebouwing vraagt om een zorgvuldige afweging op het gebied van ruimtelijke kwaliteit, de capaciteit van het bodem- en watersysteem en de impact van een nieuwe functie op de directe omgeving.

→ De centra van Olst en Wijhe hebben een belangrijke functie voor de omliggende kernen en buurtschappen op het gebied van **detailhandel en horeca** (boodschappendorpen). Veranderingen in het consumentengedrag (zoals de transitie naar online winkelen) zetten de toekomstbestendigheid van **kernwinkergebieden** onder druk.²⁸ Met de aanhoudende economische onzekerheid (bijvoorbeeld op het gebied van prijsinflatie - met mogelijke dalingen van bestedingen als gevolg) neemt de kans op faillissementen en leegstand toe. Vanuit het oogpunt van **vitaleit en leefbaarheid** vragen deze ontwikkelingen om een toekomstbestendige inrichting van het aanbod in de kernwinkergebieden van Olst en Wijhe. Ook in de kleinere kernen spelen ondernemers vaak een belangrijke rol in het in stand houden van de leefbaarheid en levendigheid van kernen. Voor het versterken van het winkelaanbod liggen er kansen in het vergroten van de functiemix en specialisatie in bijzonder aanbod en het aanbieden van belevingsconcepten.

→ Over het algemeen kent Olst-Wijhe een **goede economische uitgangspositie**. Het werkloosheidspercentage (28%) ligt onder het landelijke en provinciale gemiddelde. Tegelijkertijd zijn er in Olst-Wijhe relatief weinig banen. Per 1.000 inwoners zijn er ongeveer 500 banen, terwijl er gemiddeld in Overijssel bijna 730 banen per 1.000 inwoners zijn. Ook ligt het aantal banen in de gemeente daarmee lager in vergelijking met andere niet-stedelijke gemeenten (circa 550 banen per 1.000 inwoners).²⁹ Veel inwoners werken in dezelfde gemeente. De pendel vanuit Olst-Wijhe is momenteel vooral Noord-Zuid georiënteerd (zie figuur 19). Voor een goede sociaal-economische uitgangspositie van de gemeente is het van belang dat er in de toekomst voldoende ruimte blijft voor **werkgelegenheid binnen de gemeentegrenzen** en dat er tegelijkertijd ook voldoende mogelijkheden blijven bestaan om in Olst-Wijhe te wonen en buiten de gemeente te kunnen werken. Dit vraagt wat van de positionering van toekomstige **woonplekken en mobiliteit** in de omgevingsvisie.

→ De kwaliteit van de leefomgeving van de kernen en het landelijk gebied kent een belangrijke relatie met **mobiliteitskeuzes**. Daarbij gaat het om bereikbaarheid van voorzieningen, maar ook om de aspecten **gezondheid en veiligheid**.³⁰ Veel inwoners van Olst-Wijhe zijn, met name in de kleinere kernen en het buitengebied, nog grotendeels aangewezen op de auto. Met het oog op een gezonde leefomgeving ligt

er een opgave voor om keuzes voor **schoner vervoer** te faciliteren. De transitie naar **elektrisch rijden** vraagt om passende inrichting van de openbare ruimte en voldoende aanbod aan laadinfrastructuur.³¹

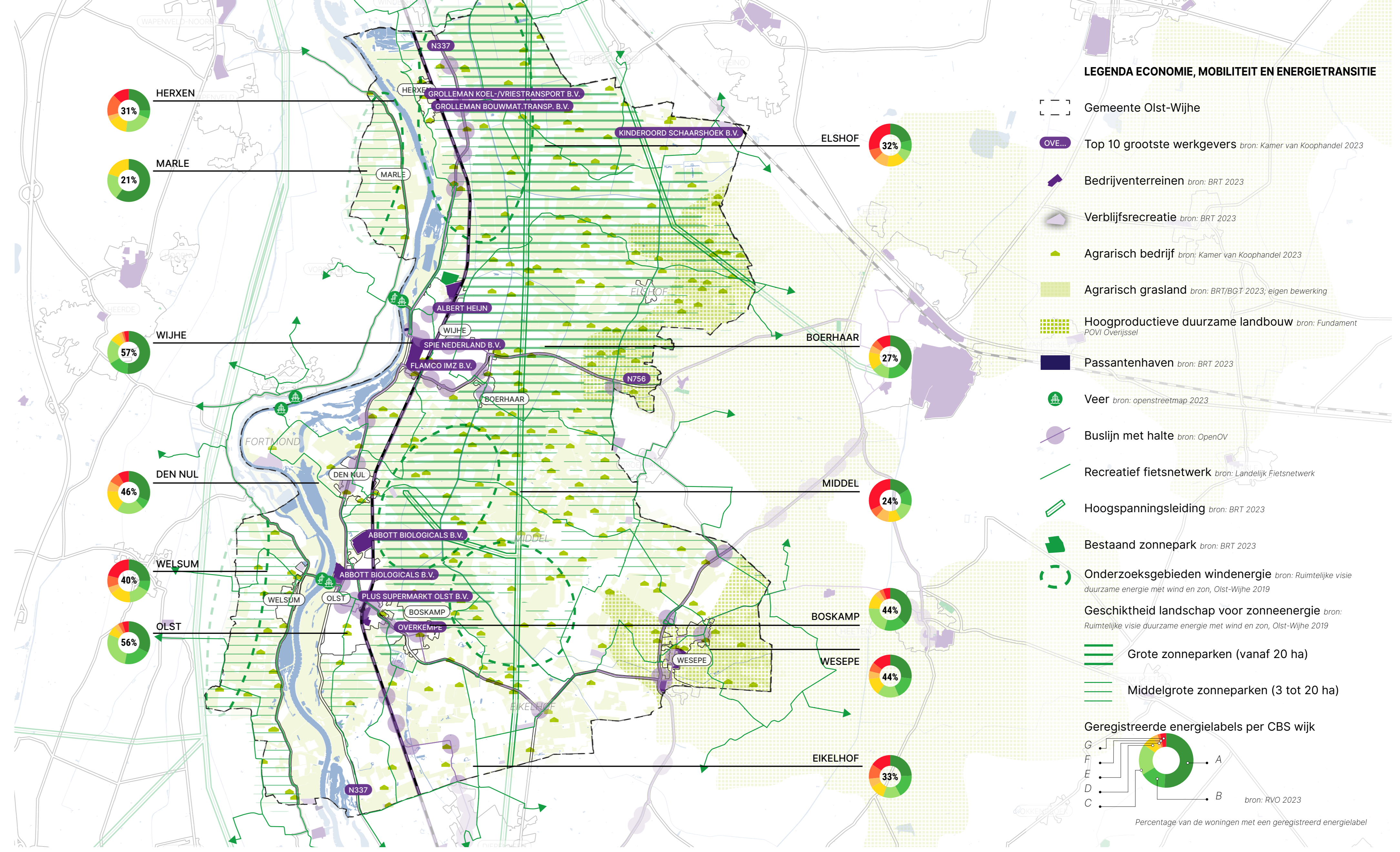
→ De kernen Olst en Wijhe hebben beide een treinstation. Deze stations bieden kansen om zich nog meer te ontwikkelen als **mobiliteitsknooppunten** gelegen in **stationsomgevingen** die kansrijk zijn voor een mix aan functies: wonen, werken en voorzieningen. In de verstedelijkingsstrategie van regio Zwolle wordt via het programma karakteristieke stationsomgevingen op integrale knooppuntontwikkeling van stationslocaties ingezet.³²

→ Het **aardgasvrij** maken van de bebouwde omgeving is een belangrijke stap in het streven naar energieneutrale kernen en buurtschappen. In de kernen en buurtschappen van de gemeente bevinden zich veel oudere woningen, die vaak niet meer voldoen aan de (toekomstige) kwaliteitsnormen op het gebied van duurzaamheid en brengen hogere energielasten met zich mee. In het kader van de **warmtetransitie** wordt gezocht naar alternatieve manieren om woningen duurzaam te verwarmen. De verspreide ligging van woningen binnen de gemeente zorgt voor beperkte mogelijkheden voor collectieve warmteoplossingen. Voor het grootste deel van de woningvoorraad is een **individuele oplossing** (all-electric of hybride) de meest voordeligmogelijke optie. Dit geeft de opgave ook een **sociale en economische component**: woningeigenaren dragen de verantwoordelijkheid over het verduurzamen van de woning en het treffen van energiebesparende maatregelen. Figuur 23 geeft de ruimtelijke koppelingen van **collectieve warmtebronnen** weer. Voor (een deel van) Olst-Noord en Olst-Zuid vormen de IJssel en de rioolwaterzuiveringsinstallatie mogelijke warmte-alternatieven, voor de rest van de gemeente zijn op dit moment geen collectieve warmtekansen in beeld.³³

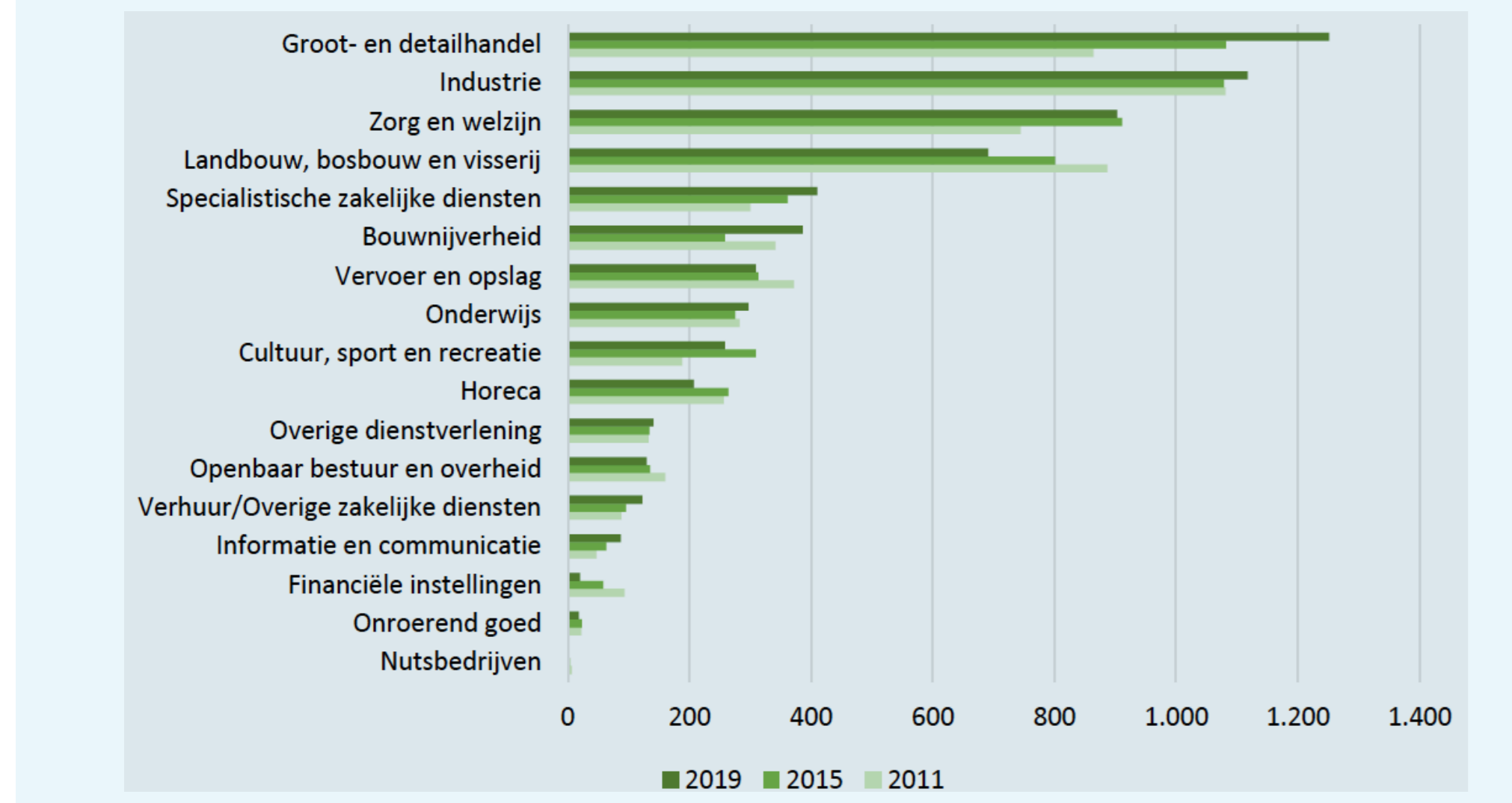
→ De gemeente Olst-Wijhe wil in het kader van de energietransitie in 2050 **energieneutraal** zijn. Dat betekent voor de periode tot 2030 74 GWh duurzame opwek: 54 GWh met zon op land, 10 met zon op grootschalig dak en 10 is reeds gerealiseerd.³⁴ Er zijn **zoekgebieden** voor zowel wind als zon vastgesteld. Voor windenergie is deze bestuursperiode (tot 2026) een pauzeknop ingedrukt in afwachting van onder andere landelijke normen op gebied van geluid en afstand. Voor zon op land en zon op dak is het de verwachting dat het complex wordt om de doelstelling van 2030 te halen, zeker gelet op het provinciaal verbod van zon(opwek) op agrarische gronden en de zoektocht naar ruimte voor wind-zoekgebieden. De forse opgave in het opwekken van duurzame energie doet een groot beslag op het (over)belaste elektriciteitsnetwerk. De benodigde versterking van het elektriciteitsnetwerk heeft ook een ruimtelijke impact in de kernen en buurtschappen is voldoende fysieke ruimte een vereiste.

20. Economische foto Gemeente Olst-Wijhe (Moviment, 2021)
21. Ontwikkeling banen en vestigingen Olst-Wijhe (LISA, 2023)
22. Economische foto Gemeente Olst-Wijhe (Moviment, 2021)
23. Economische foto Gemeente Olst-Wijhe (Moviment, 2021)
24. Basisregistratie Recreatie, toerisme en cultuur 2015 - 2020 (DIOIS)
25. Basis Registratie Topografie (2023)
26. Visie de Kracht van Salland 2023 - 2030 (2022)
27. Inventarisatie bestaand agrarisch vastgoed Overijssel (Wageningen University, 2020)
28. Landelijk gebied Olst-Wijhe 2017-2021 (2017)
29. Waar staat je gemeente - werk en inkomen
30. Verkeersvisie Olst-Wijhe (2008)
31. Laadvisie elektrisch vervoer Olst-Wijhe (2021)
32. Warme Harten in een Klimaatadaptatieve Delta' Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle (2023)
33. Warmteverkenning Olst-Wijhe (2021)
34. RES 10 West-Overijssel (2021)

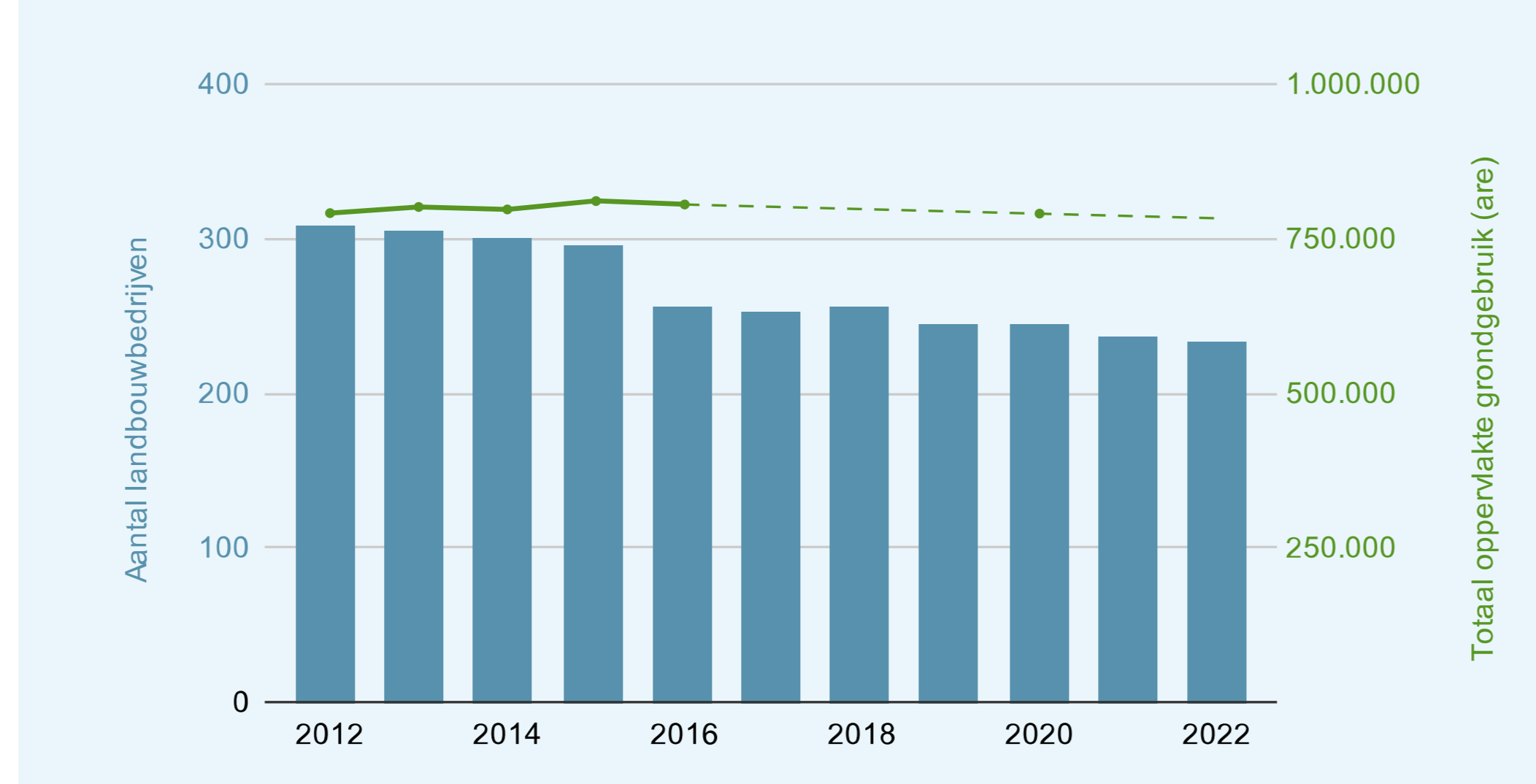
KAARTBEELD ECONOMIE, MOBILITEIT EN ENERGIETRANSITIE

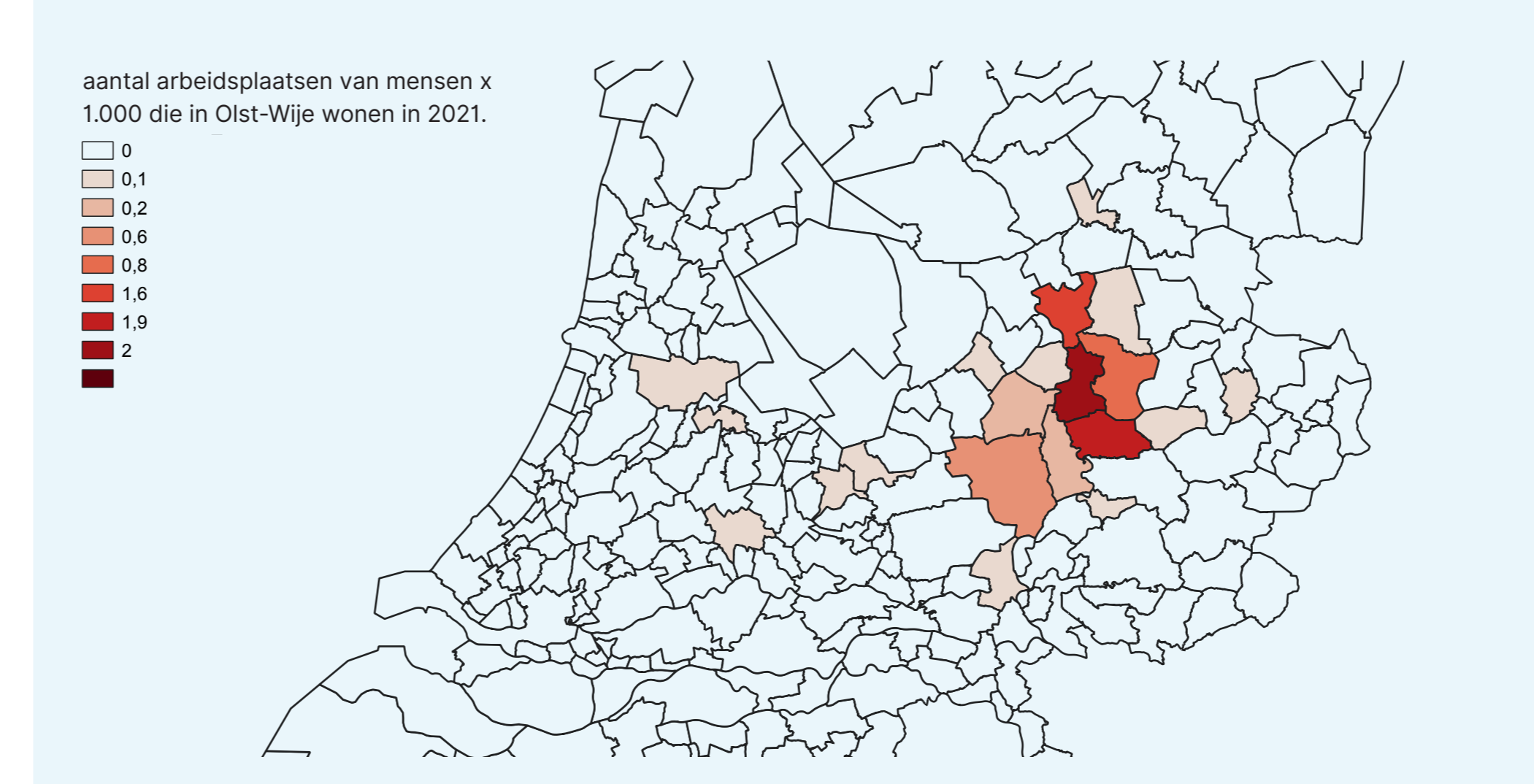
17 MEESTE BANEN IN GROOT- EN DETAILHANDEL EN INDUSTRIE

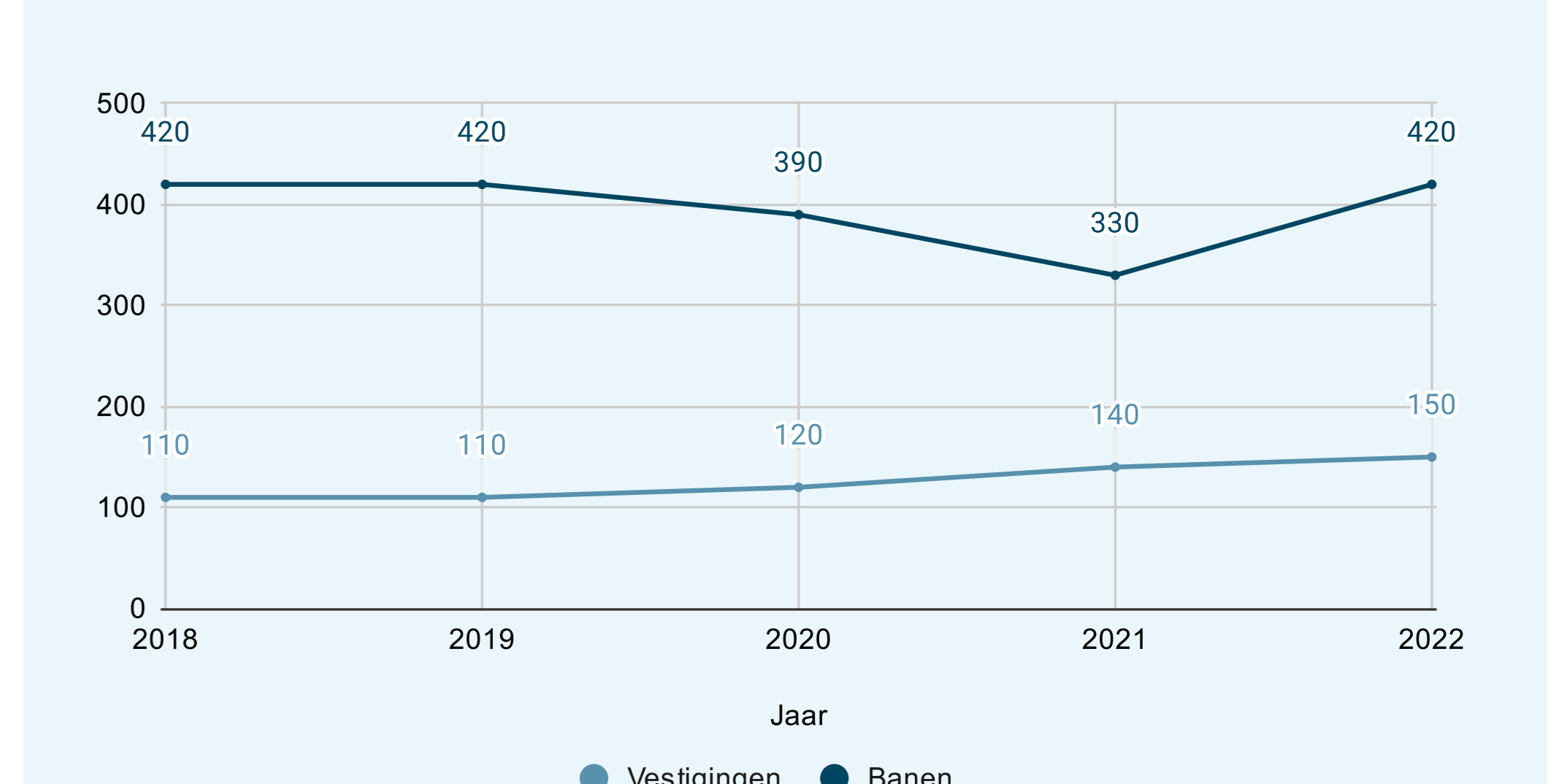
18 SCHAALVERGROTING IN DE LANDBOUW ZET DOOR

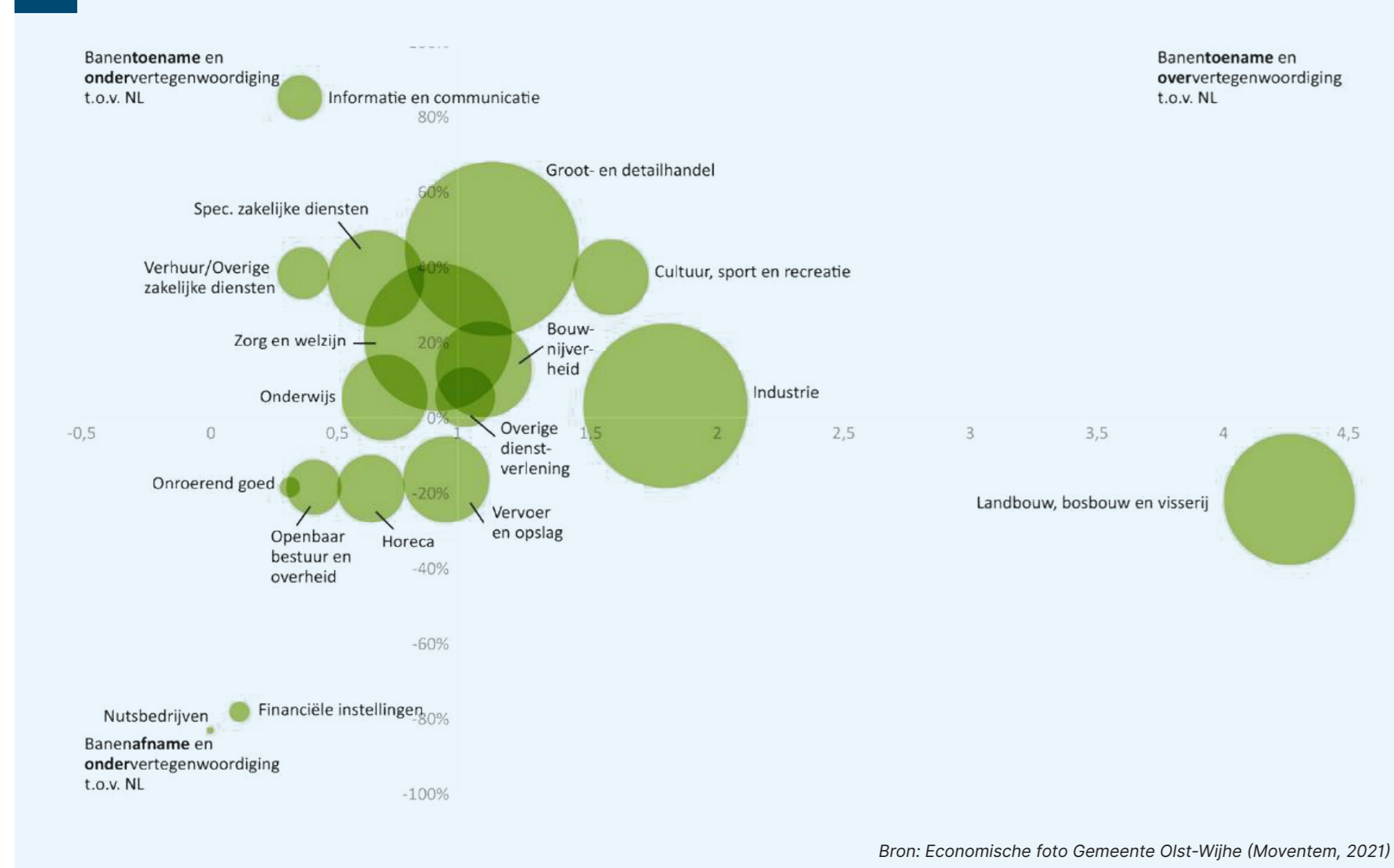
19 MET NAME NOORD - ZUID PENDEL VOOR WERK, MEESTE MENSEN WERKEN IN OLST-WIJHE

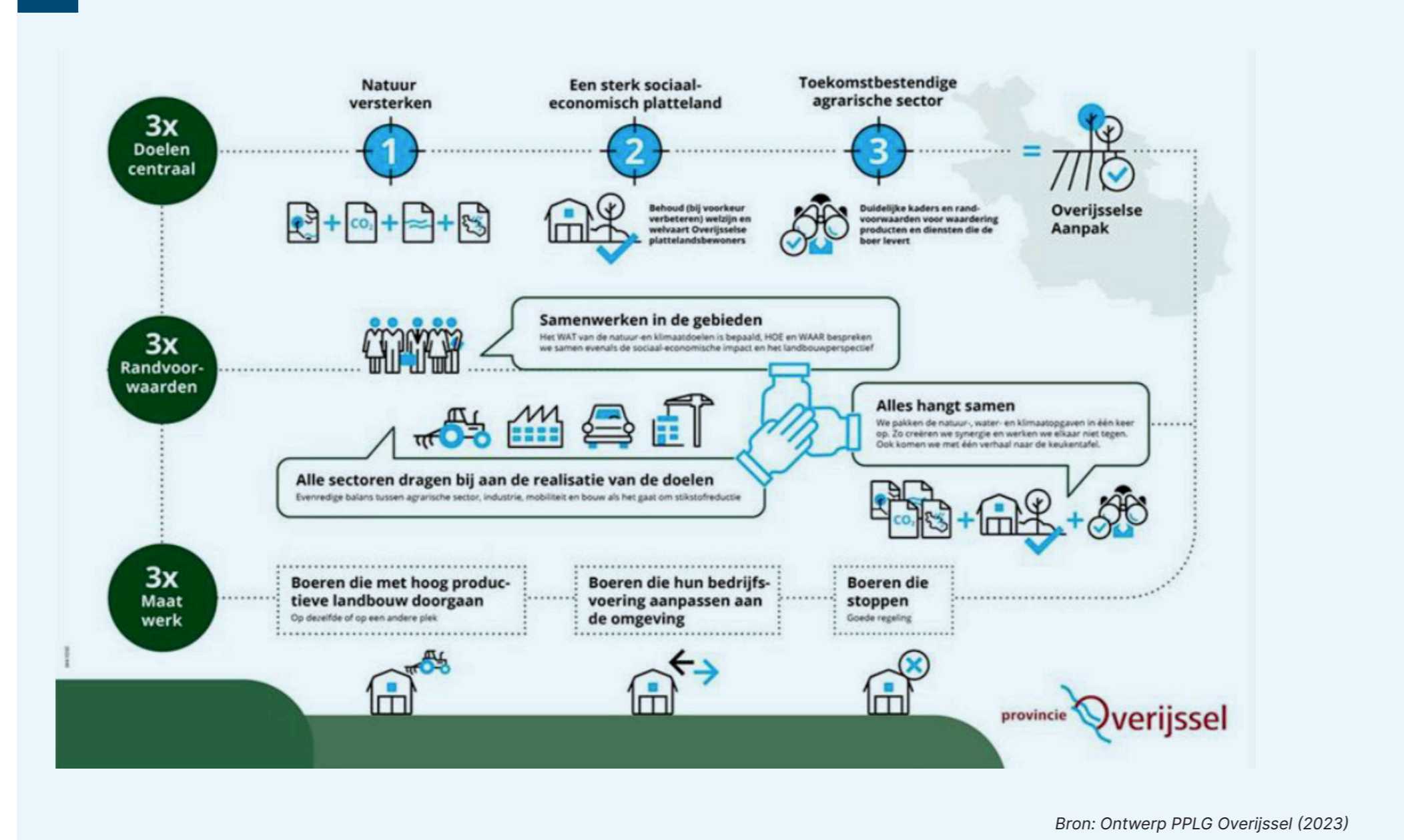
20 AANTAL VESTIGINGEN RECREATIE EN TOERISME STIJGT TERWIJL BANEN STABIEL IS

21 OLST-WIJHE GESPECIALISEERD IN LANDBOUW, MAAR AANTAL NEEMT AF

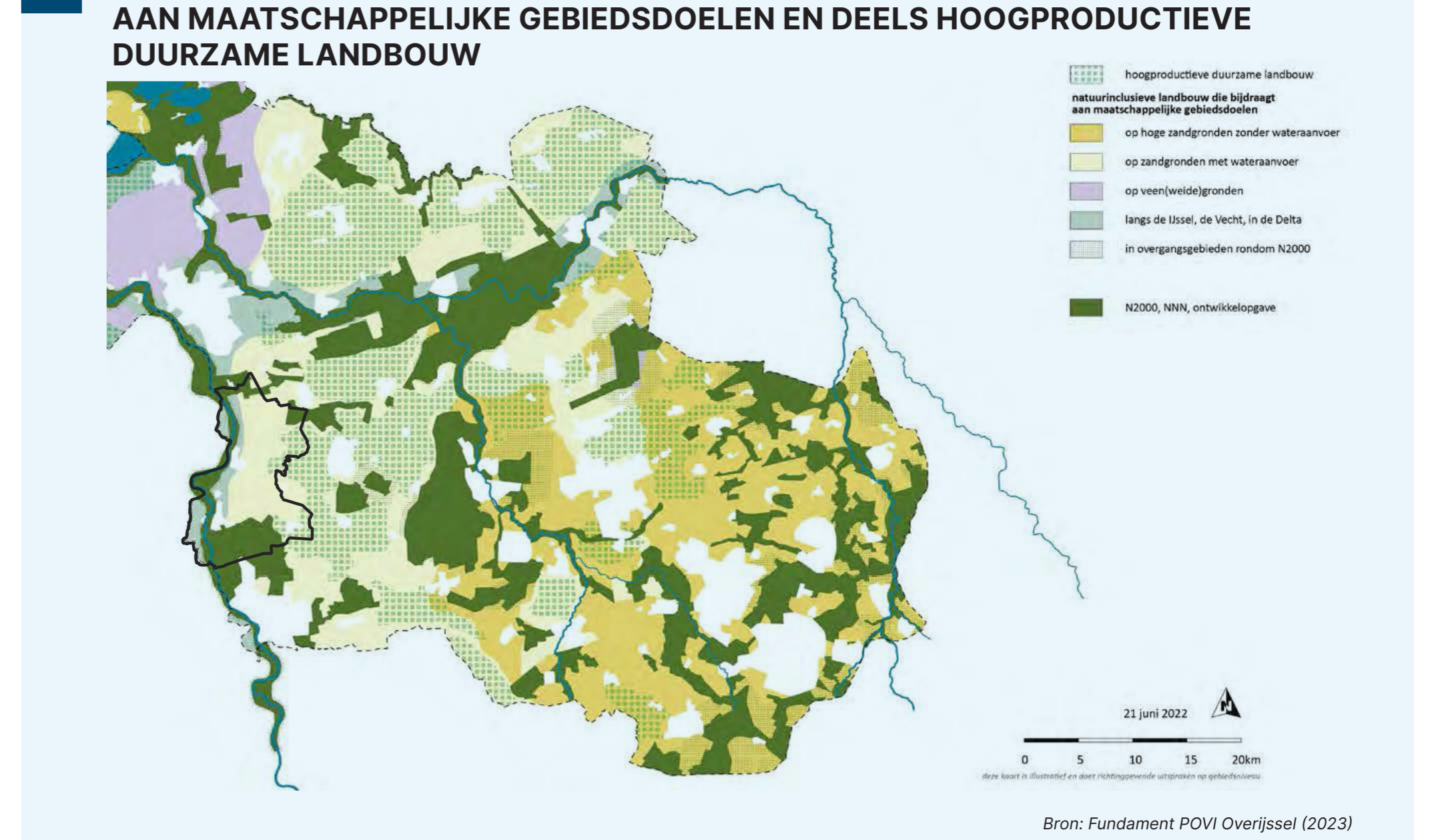
22 3X3 MAATREGELEN IN HET PPLG OVERIJSSSEL

23 KANSEN VOOR WARMTE OPWEK BIJ DE IJSEL

24 FUNDAMENT POVI: VOORAL NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW DIE BIJDRAAGT AAN MAATSCHAPPELIJKE GEBIEDSDOELEN EN DEELS HOOGPRODUCTIEVE DUURZAME LANDBOUW

OPGAVEN VOOR DE OMGEVINGSVISIE

→ Het landschap van de gemeente Olst Wijhe wordt gekenmerkt door drie karakteristieke zones: de IJsselzone met als duidelijke drager de rivier de **IJssel**, de landgoederen en het agrarisch buitengebied. Dit landschap toont de diversiteit en verscheidenheid van het karakteristieke **riverlandschap** en het hoger gelegen **dekzandlandschap**.³⁵ Gezien de verschillende grote transitie (onder andere landbouw en energie) die er op het buitengebied afkomen in de (nabije) toekomst, zal het landschap de komende jaren aan verandering onderhevig zijn. De diversiteit die het landschap nu kenmerkt, biedt houvast bij de kansen voor landschapsversterking en kwaliteitsverbetering bij het laten 'landen' van de komende transitie.

→ Binnen het Overijsselse PPLG werkt de provincie, samen met gebiedspartners aan verschillende doelen in het buitengebied. Dit zijn doelen op het gebied van sociaal-economische kwaliteit, perspectief voor de landbouw, natuur (oa. 10% groenblauwe dooradering, realiseren nieuwe natuur en biodiversiteitsherstel), water (KRW doelen) en klimaat (vermindere broeikas(gas)emissies en vastlegging van koolstof). Vanuit het rijk wordt nog een nadere invulling van overgangszones rond natuurgebieden verwacht. Dit heeft invloed op een groot gedeelte van de gemeente door de ligging van N2000 gebied de Rijntakken en verdient nadere uitwerking in de omgevingsvisie.⁴³

→ Het **landschapsontwikkelingsplan van Salland** beschrijft de ontwikkelkansen voor de verschillende typen landschappen (zie figuur 30) in de gemeente. Er liggen kansen in het versterken van de dynamiek in het rivierdelt: ruimte voor de rivier + beleving mogelijk maken. De overvallen bieden ruimte om te verdichten in een veelzijdig mozaiek door middel van bijvoorbeeld rood voor rood. In het kommenlandschap kan je inzetten op het versterken van de openheid en verdichten van de mengelgronden, vasthouden van water, groenstructuren met elkaar verbinden, ruimte voor landbouw passend bij karakter en schaal van gebied. In de dekzandvlaktes liggen kansen om het landschappelijk raamwerk te versterken en de overgang naar de kernen te verbeteren. Deze ontwikkelrichtingen houden we in deze omgevingsvisie tegen het licht en verkennen of deze als basis goed te gebruiken is voor de ontwikkelingen buiten het stedelijk gebied.⁴⁸

→ Naast een transportroute is de **IJssel** ook onderdeel van het Natura 2000 gebied **Rijntakken**. Binnen de gemeente Olst-Wijhe zijn **vogelrijke gebieden**, **Habitatrichtinggebieden** en **beschermde natuurmonumenten** te vinden.³⁷ Het hele N2000 gebied Rijntakken loopt door drie provincies: Gelderland, Overijssel en Utrecht. Nederland kampt met een stikstofcrisis. In natuurgebieden worden kritische normen voor stikstofdepositie stelselmatig overschreden. Teveel stikstof in de bodem zorgt dat de bodem rijk wordt aan voedingsstoffen. Dit is met name in natuurgebieden een probleem: zeldzame planten die het goed doen op voedselarme grond verdwijnen, net als dieren die van zeldzame planten leven. Te hoge stikstofwaarden in de bodem zorgen ervoor dat de biodiversiteit verder afneemt. In het Rijntakengebied hebben vooral **bloemrijke graslanden** last van te veel stikstof. De IJssel is onderdeel van de **IJssel-Vechtdelta** en valt daarmee onder twee van de vier grote wateren in Nederland. Binnen de **Programmatische Aanpak Grote Wateren** (PAGW) IJsselmeergebied en de PAGW Rivieren is de IJssel-Vechtdelta aangemerkt als belangrijke plek om te werken aan een toekomstbestendig en veerkrachtig water- en ecosysteem in 2050. In de preventieuitvoering 2023 zijn 5 systeeminterventies benoemd waarmee de IJssel-Vechtdelta op termijn een volwaardig overgangsgedebied gaan vormen tussen het rivieren- en merengebied: een gebied met grootschalige leefgebieden die functioneren als brongebied voor duurzame populaties voor het gehele rivieren- en merengebied.³⁸ In de Omgevingsvisie wordt verder uitgewerkt wat dit voor de IJssel in Olst-Wijhe betekent en hoe dat samenhangt met ambities langs de IJssel, onder andere op het vlak van HWBP en recreatie.

→ Met de **Overijsselse Bossenstrategie**³⁹ wil de provincie, als uitwerking van de landelijke bossenstrategie (voor 2030 37.000 hectare bos er bij⁴⁰), de volgende ambities waarmaken:

- 10% meer bos: dat is 3.900 ha, oftewel rond de 15 miljoen bomen;
 - 5% houtige elementen zoals houtwallen, singels, losse bomen en hagen;
 - verbetering kwaliteit van het bestaande bos;
 - duurzaam gebruik van hout
- De invulling van deze ambities moet voor de gemeente Olst-Wijhe nog uitgewerkt worden en is daarmee een opgave voor de omgevingsvisie.

→ Voor de **NOVEX-regio Zwolle** zijn een aantal ruimtelijke uitwerkingen geschetst die invulling geven aan het sturen op water en bodem als leidende principes. In het kader van de **Verstedelijkingsstrategie** van de Regio Zwolle, wordt er ook gewerkt aan een **regionale sponsstrategie**. Deze sponsstrategie werkt op drie schaalniveaus (lokaal, regionaal, nationaal) aan het versterken van het ecologisch netwerk in de regio en aan systeemoplossingen voor een robuust klimaat- en watersysteem.⁴¹ Voor de gemeente Olst-Wijhe is aandacht nodig voor de Sallandse Noord-Zuid **weteringen** (watergangen die belangrijk zijn voor de afwatering van het gebied). Hier ligt een opgave voor in de verbreding en ruimte voor waterberging. Ook worden mogelijkheden verkend om extra water vast te houden in de **komgebieden** binnen het landschap.⁴²

→ Langdurige **droogte** heeft forse impact op de fysieke leefomgeving van mens en dier. Droogte kan zorgen voor een **lager grondwaterpeil** in de gemeente dat nadelig is voor natuur (schade aan openbaar), landbouw (vermindere gewasopbrengst) en duurzame energieopwekking. Tevens heeft droogte een negatieve impact op de **ecologische waterkwaliteit**. Tijdens droge perioden is de doorstroming in het oppervlaktewater negatief beïnvloed. De opgaven rondom droogte spelen met name rondom de IJssel en in de landgoederenzone (zie figuur 25 en figuur 28). Op het gebied van ecologische waterkwaliteit zijn met name de Soestwetering en de IJssel een aandachtsgedebied.⁴³ Lage **waterstanden van de IJssel** leiden tot verminderde bereikbaarheid over het water (personeenvoer door pontjes en vervoer goederen door binnenvaart). Ook is de vaargeul op de IJssel smal en dit vergroot de kans op ongelukken met vervoer van gevaarlijke stoffen (binnenvaart).⁴⁴

→ In 2027 moeten alle lidstaten van Europese Unie voldoen aan de **Kaderrichtlijn Water (KRW)**. Er lopen een aantal waterlopen in de gemeente die onder deze richtlijn vallen. Alle waterlopen (de IJssel, de Raalterwetering, de Soestwetering en de Zandwetering) **voldoen niet** aan de richtlijn. Deze richtlijn gaat over het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater; zowel op ecologische als chemische doelen.⁴⁵

→ **Piekbuien** zorgen de afgelopen jaren steeds meer tot overlast. Naar verwachting gaan we steeds meer te maken krijgen met piekbuien als gevolg van klimaatverandering en is er vooral in de dorpen een steeds grotere behoefte aan een betere afvoer van regenwater. Als er vaker regen valt – en ook nog in extreme hoeveelheden – dan heeft dit effect op de afvoer van water via het regionale watersysteem van de Sallandse Weteringen. Deze weteringen lopen door de gemeente Olst-Wijhe en voor de toekomst is het van belang om te verkennen hoe deze weteringen hun waterafvoerende taak kunnen blijven vervullen, een rol kunnen spelen in het water vasthouden in de gemeente en wat hier ruimtelijk voor nodig is.⁴⁶

→ Het risico op **overstroming** (van binnendijks, bebouwd gebied) bij **hoogwatersituaties** neemt de komende jaren toe als gevolg van klimaatverandering (zie ook figuur 29). In de **dijkversterking Zwolle - Olst** wordt geanticiperd op de gevolgen van klimaatverandering en wordt de kering robuust gemaakt (zie figuur 26). Hiermee wordt de waterveiligheid gegarandeerd voor inwoners van Salland en Zwolle tot 2050. Het is onderdeel van het landelijke **Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)**.⁴⁷ Deze dijkversterking nemen we mee in de omgevingsvisie en biedt mogelijk koppelingen met natuurontwikkeling, kwaliteitsimpuls voor de dorpsranden, recreatie, versterking van de relatie met de rivier, wegmenen van de barrièrewerking van de dijk en mobiliteit (doorgaande langzaam verkeer routes, verkeersveiligheid).⁴⁸

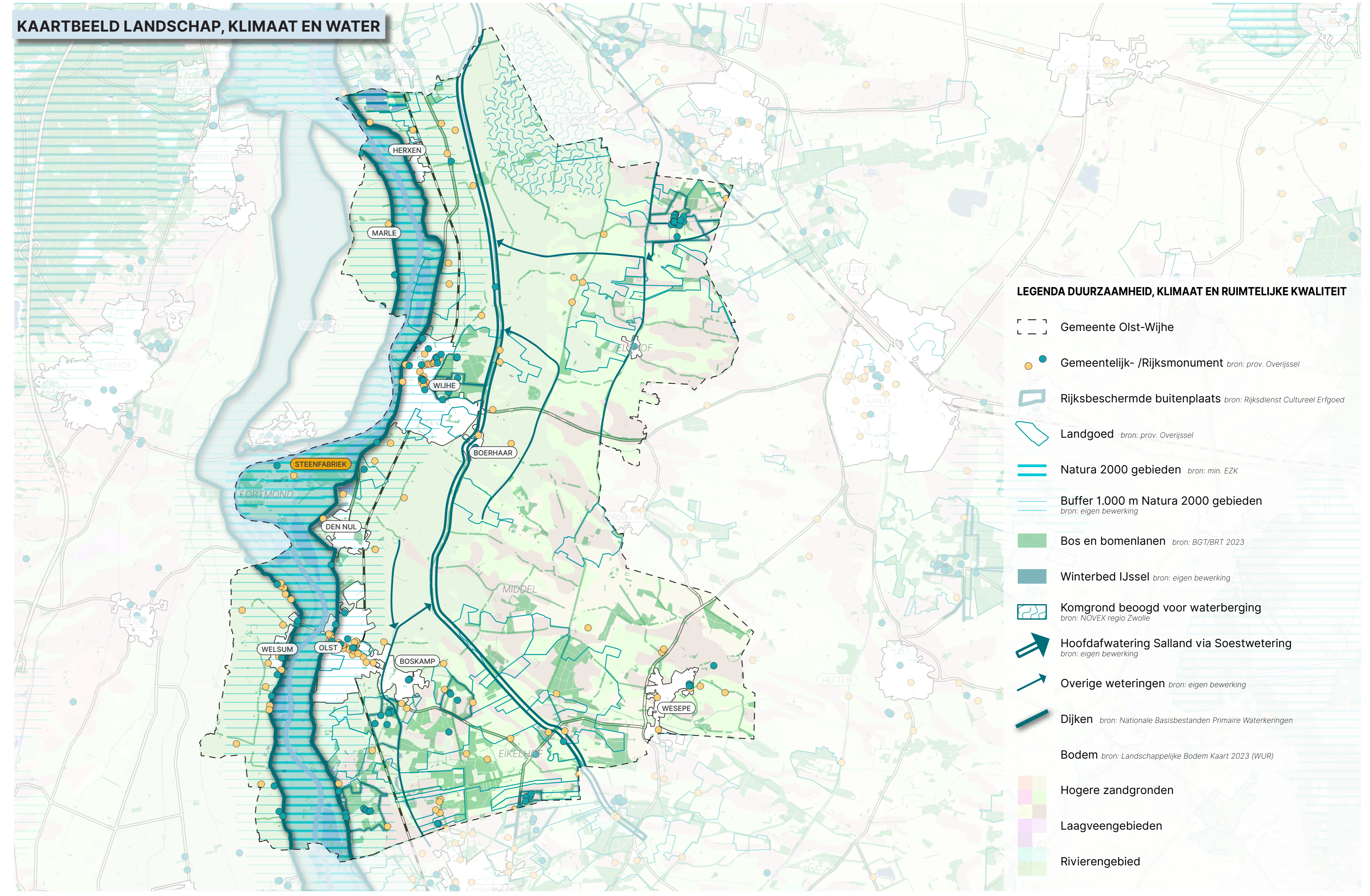
→ Bij hogere rivierstanden zullen de **buitendijkse gebieden** vaker onder water staan. Dit betekent dat ondernemers in de uiterwaarden (agrarische en recreatieondernemers) daar schade van ondervinden. Het is belangrijk voor de ruimtelijke ontwikkeling om hier rekening mee te houden. Ook betekenen fluctuaties in het rivierpeil iets voor de bereikbaarheid binnen en naar de gemeente. Ze hebben consequenties voor het transport over het water: het pontje zal bij extreem hoogwater minder vaak varen.⁴⁹

→ **Hittestress**, ontstaan door extreme, langdurige hitte, in delen van de gemeente Olst-Wijhe, moet als opgave mee worden genomen in de omgevingsvisie. In vergelijking met andere delen van het land valt de hittestress in de kernen mee, maar het kan met name voor kwetsbare groepen inwoners (ouderen, zieken en kinderen) lichamelijke gevolgen hebben (zie ook figuur 28). Gezien de relatief sterk vergrijdende gemeente is dit zeker een opgave voor de omgevingsvisie. Ook bestaat de kans op meer ziekteverwekkers in water en lucht door gemiddeld warmere jaren en hogere luchtvochtigheid. Hiermee zorgt hitte voor een toename van het verbruik van **drinkwater**. Dit heeft direct effect op de verdroging van het gebied van de drinkwateronttrekking, dit speelt met name in Boerhaar en Diepenveen. Daarom ligt er een opgave om het regenwater nuttig her te gebruiken, maar ook in het (meer) **vergroenen** van kernen en toepassen van andersoortig groen (voorbeeld: dakplanten toepassen in plaats van leibomen). Hier liggen koppelingen met het verbeteren van de **kwaliteit van de leefomgeving**. Als het gaat om hitte liggen er kansen in het benutten van de koelers bosrijke gebieden in het zuiden van de gemeente, dit worden (in combinatie met de vele landgoederen) aantrekkelijke plekken om te verblijven en te recreëren in warme periodes.⁵⁰

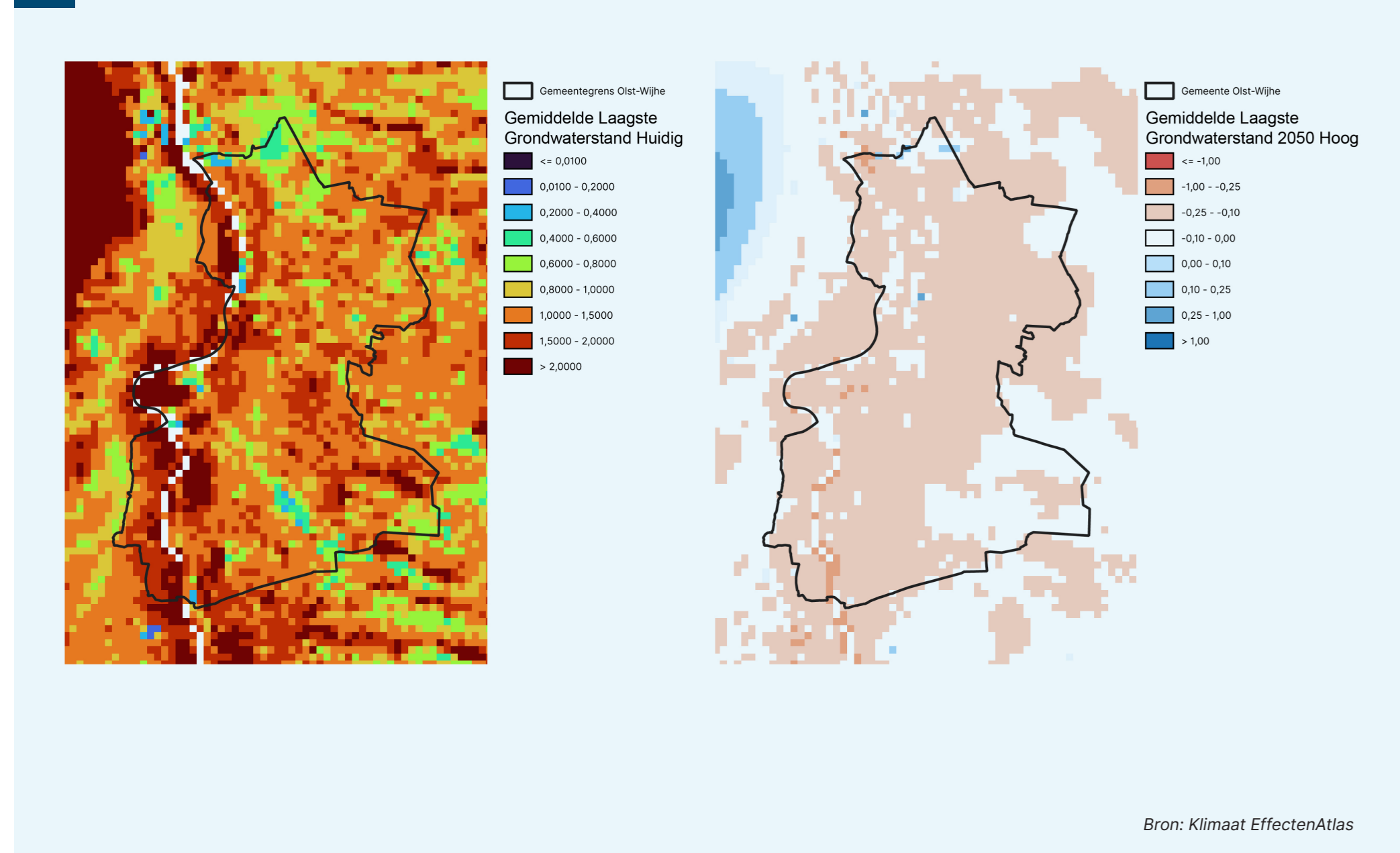
→ Net als elders in Nederland staat de biodiversiteit onder druk. Zo is sinds 1990 het aantal boerenlandvogels – als indicator voor de biodiversiteit – fors afgenomen (zie ook figuur 27). In het buitengebied zorgen veranderingen in landgebruik voor een toename van versnippering van natuur. Daarnaast leidt biodiversiteit onder verzuuring, vermeting en verdroging als gevolg van economische activiteiten en klimaatverandering.⁵¹ Ten behoeve van het verhogen van de biodiversiteit ligt de opgave voor om het netwerk aan natuurelementen te versterken.⁵² Dit geldt zowel voor het buitengebied, maar ook voor de dorpen en buurtschappen waar openbaar groen een belangrijke ecologische schakel vormt tussen verstedelijkt gebied en het landelijk gebied.⁵³

- Structuurvisie Olst-Wijhe (2017)
- Landschapsontwikkelingsplan Salland (2006)
- Overzicht Rijntakken Natura2000 gebied: <https://www.natura2000.nl/gebieden/gelderland/rijntakken>
- PAGW Preventieuitvoering IJssel-Vechtdelta (2023)
- Bosstrategie Overijssel, Provincie Overijssel (2022)
- Bos voor de toekomst Uitwerking ambities en doelen landelijke Bosstrategie en beleidsagenda 2030; Ministerie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2020)
- Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta' Verstedelijkingsstrategie Regio Zwolle (2022)
- Gebeddsgrafie en Ontwikkelingsprincipes NOVEX-regio Zwolle
- RWS, Waterschappen, Informatiehuishouder (IHW), bewerking PBL (2019)
- Strategie Klimaatadaptatie Olst-Wijhe (2020)
- Ontwerp PPLG Overijssel (2023)
- Strategie Klimaatadaptatie Olst-Wijhe (2020)
- <https://www.boswerken.nl/infocentrum.aspx> (Boskalis & Waterschap Drechts-Overijsselse Delta)
- Structuurvisie Olst-Wijhe (2017)
- Strategie Klimaatadaptatie Olst-Wijhe (2020)
- Strategie Klimaatadaptatie Olst-Wijhe (2020)
- De Staat van de Biodiversiteit in Overijssel 2023 (2023)
- Gebeddsgrafie Novi-regio Zwolle (2023)
- Groenbeledingsplan (2006)

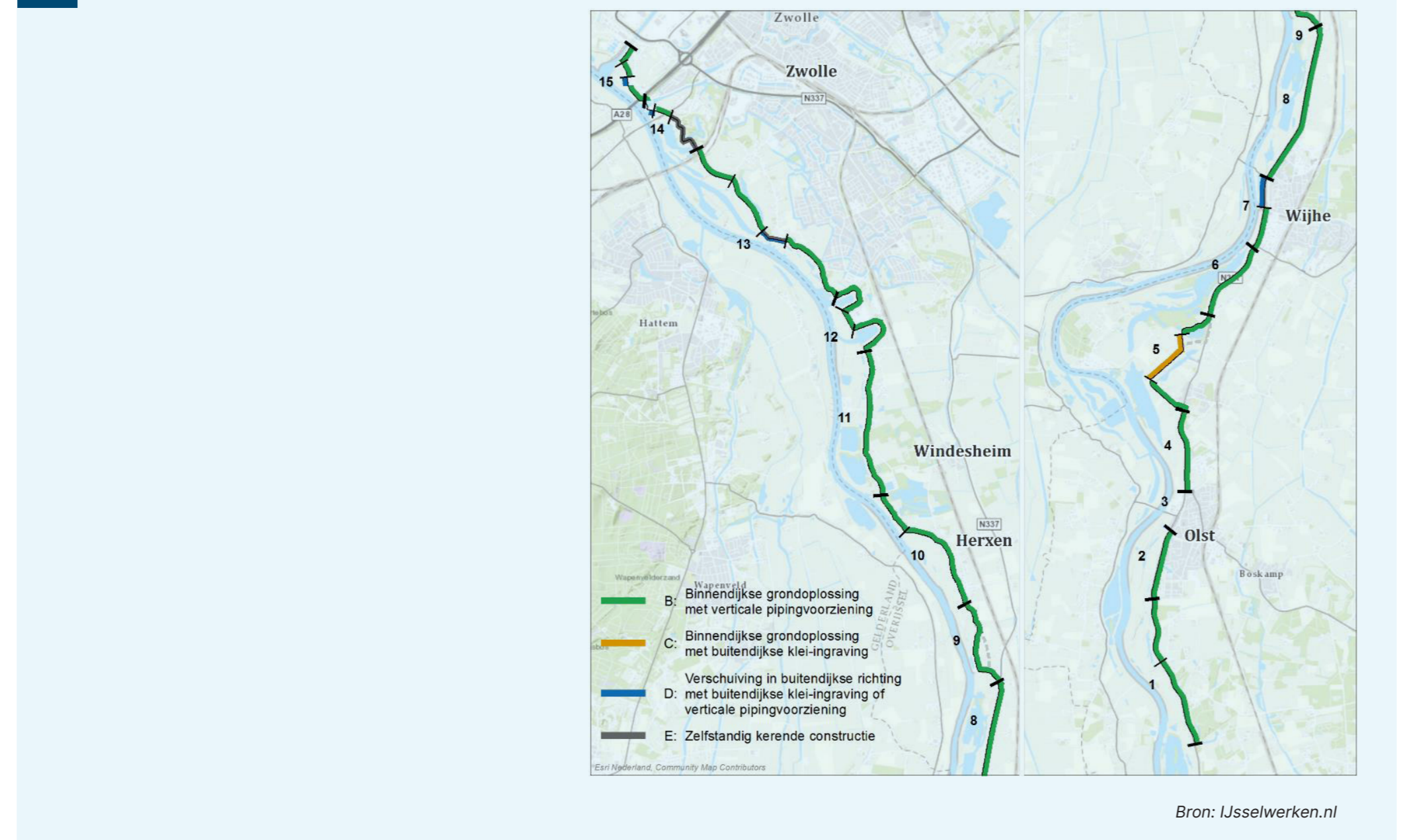
KAARTBEELD LANDSCHAP, KLIMAAT EN WATER

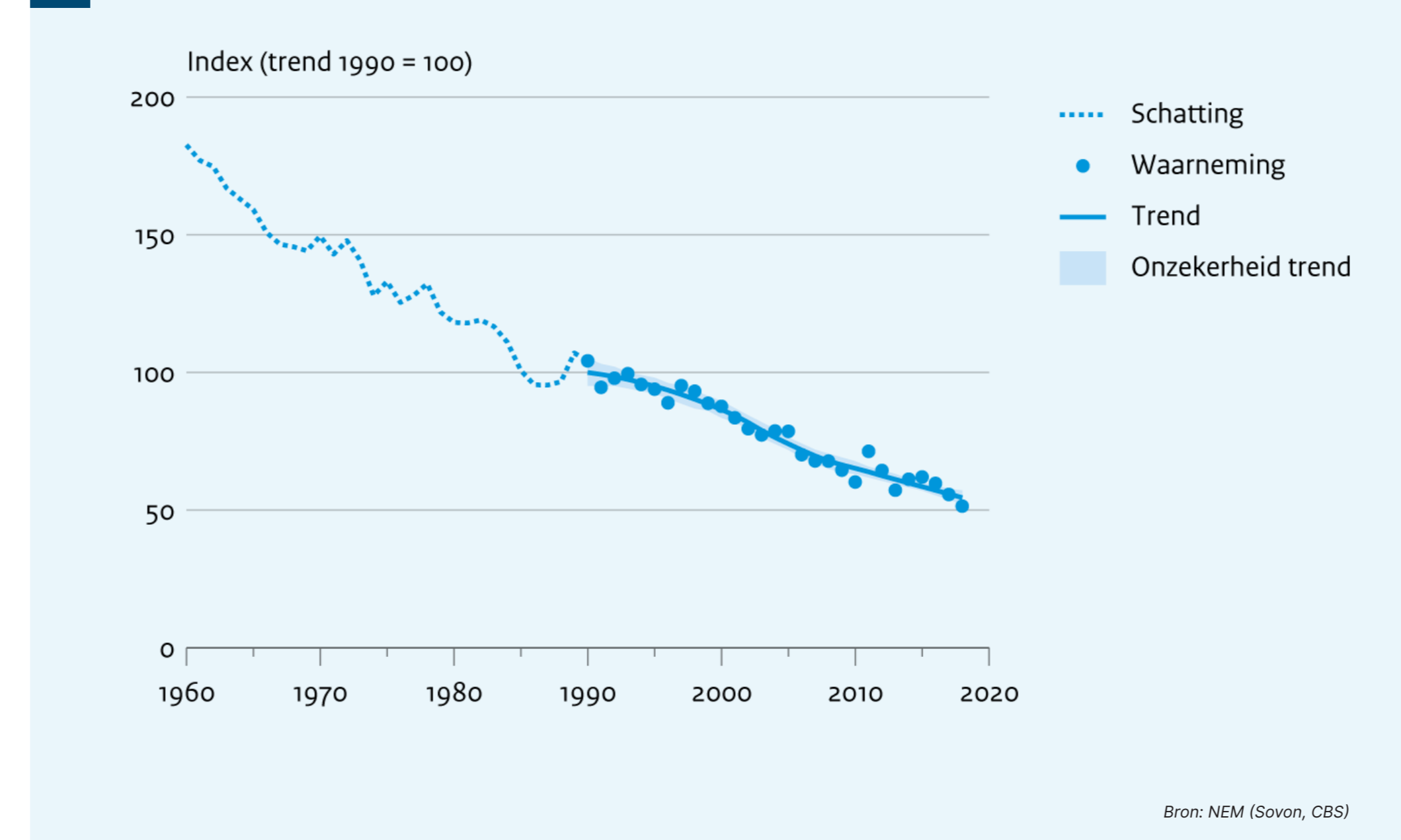
25 LAGE GRONDWATERSTAND DAALT NOG VERDER TOT 2050

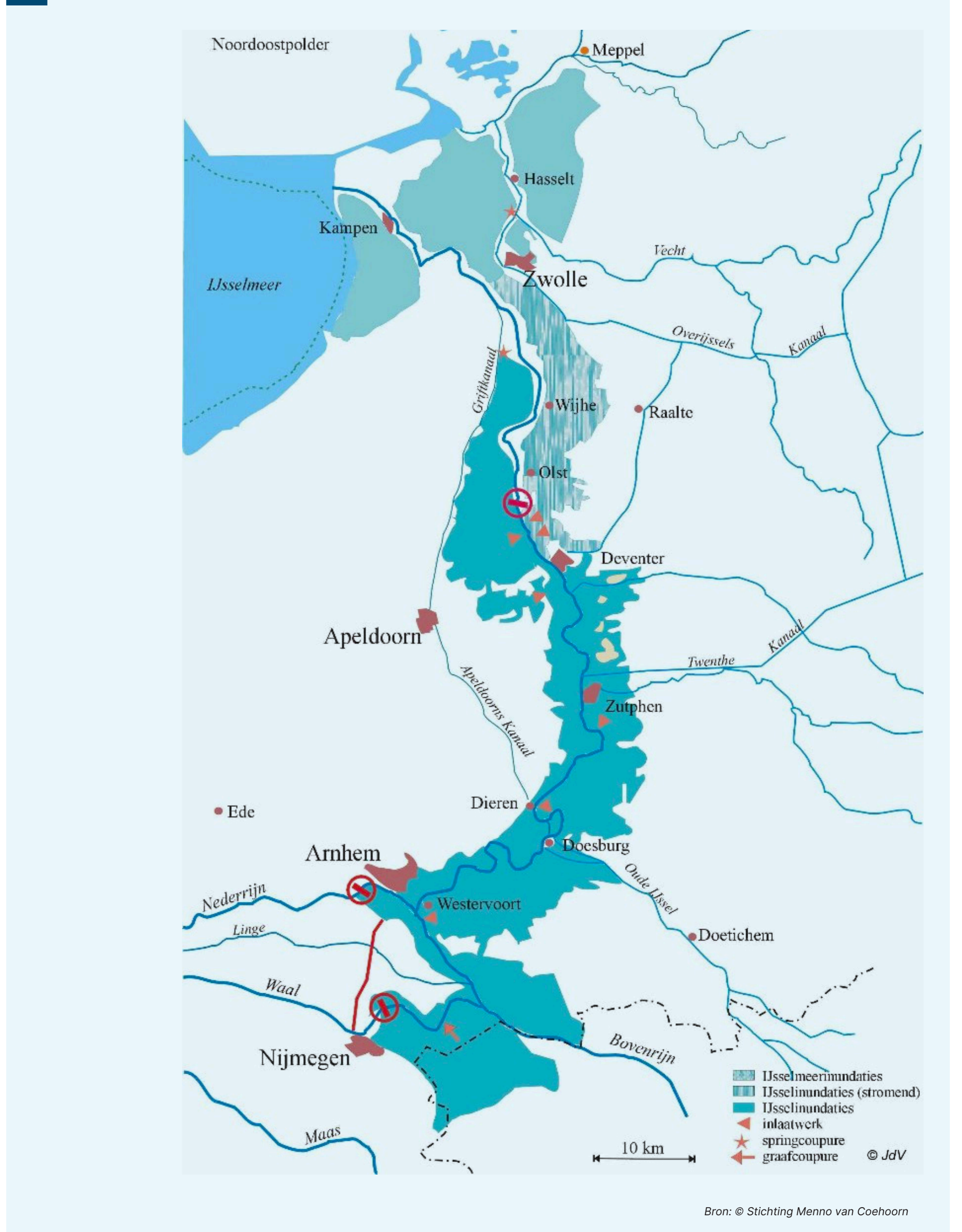
26 VERDERE BESCHERMING TEGEN HOOGWATER NODIG BIJ IJSEL

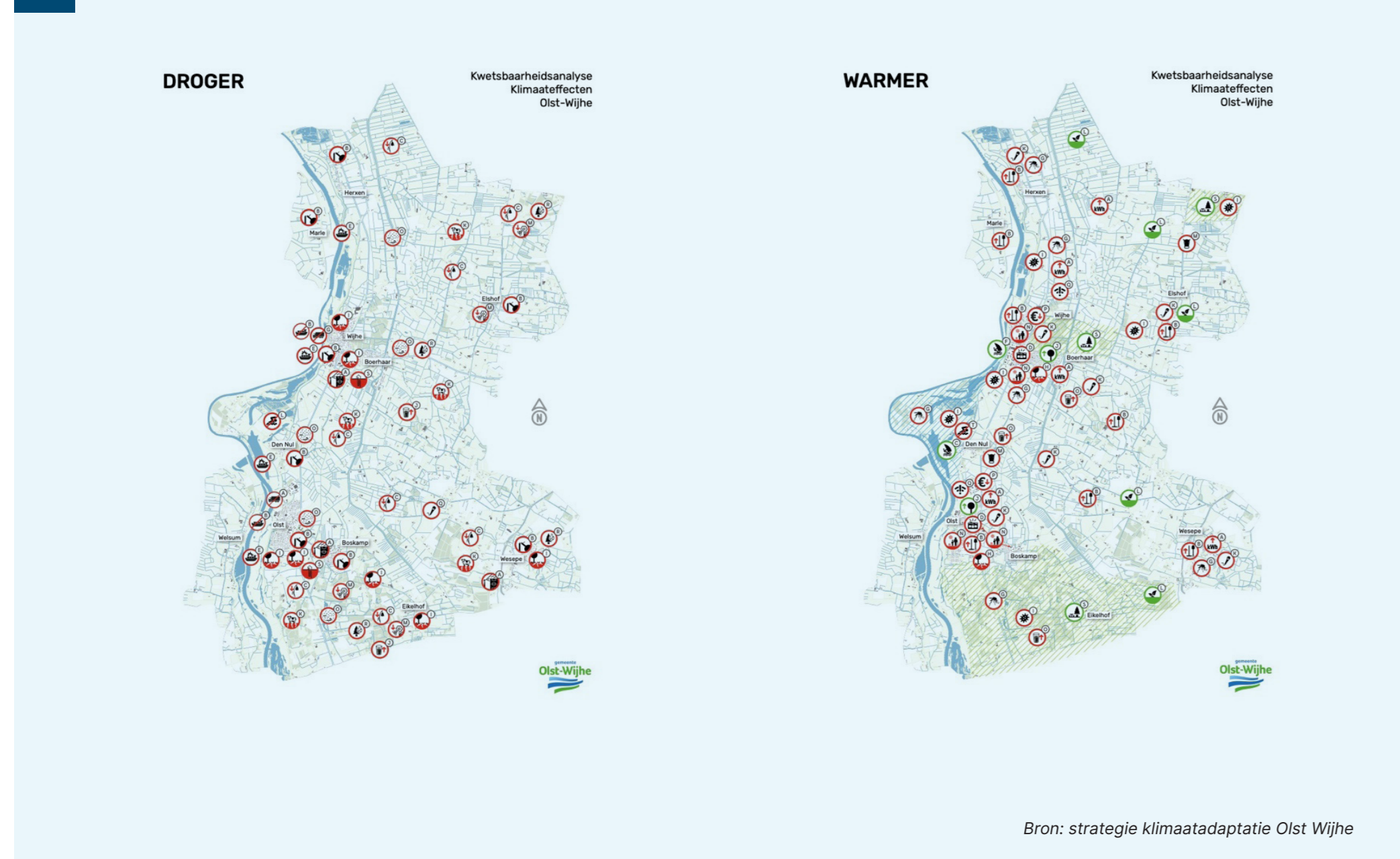
27 AFNAME BOERENLANDVOGELS IN NL: BIODIVERSITEIT ONDER DRUK

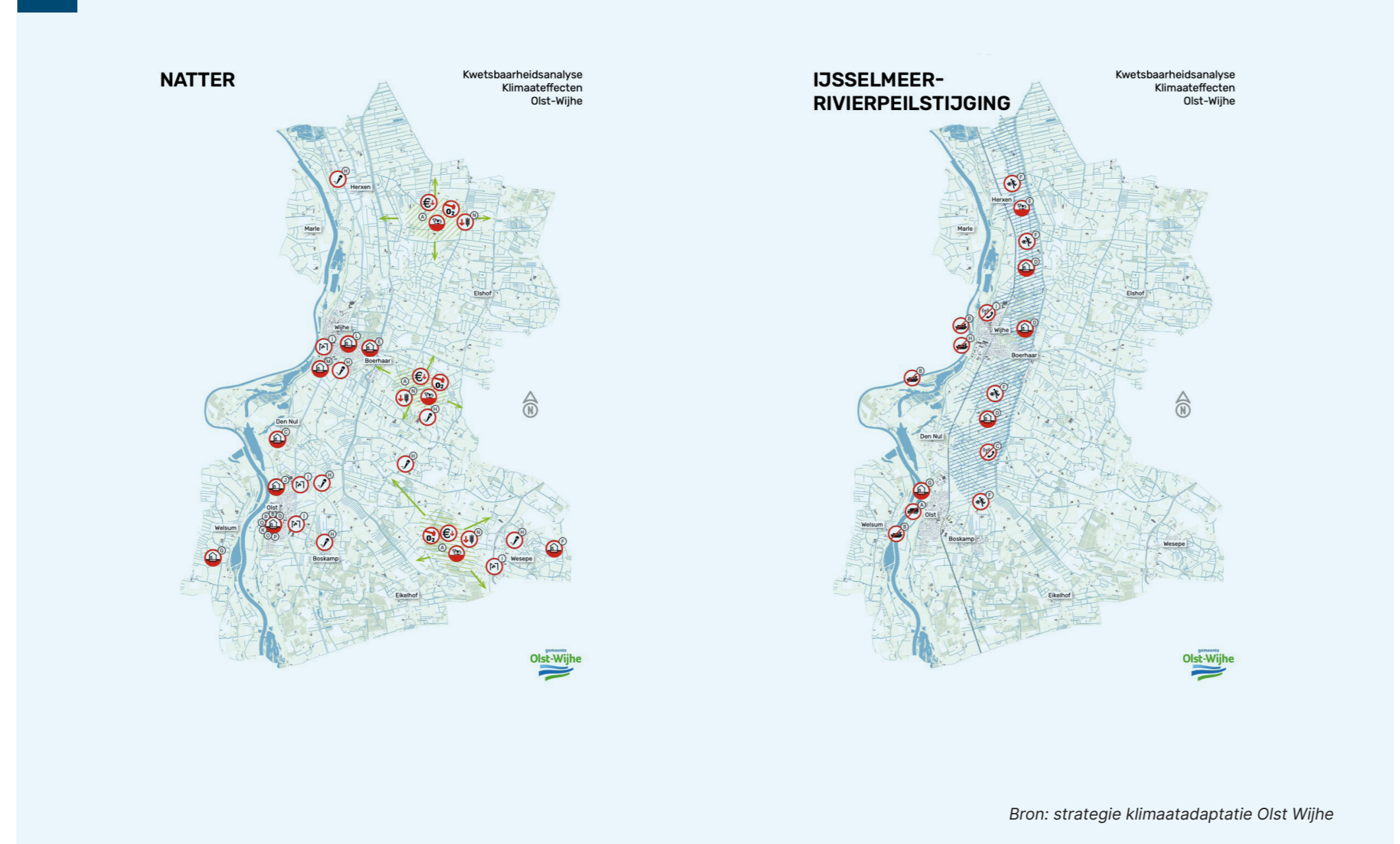
31 MILITAIRE LEESTEKENEN IN HET LANDSCHAP BIJ IJSELLINIE

28 GEVOLGEN KLIMAATVERANDERING: DROGER EN WARMER

29 GEVOLGEN KLIMAATVERANDERING: NATTER EN RIVIERPEILSTIJGING

30 KOMGRONDEN ALS OVERGANG TUSSEN IJSEL EN HEUVELRUG

